

د مطالعې او امتحان لارښود

* څرنگه مطالعه وکړو؟ او

* څرنگه امتحان ورکړو؟

ليکوال: عبدالله گل "ريان"

د چاپ حق خوندي دی.

کتاب پېژندنه :

نوم: دمطالعي او امتحان لارښود

ليکوال: عبدالله گل "ريان"

کمپوز: ريان علمي مرکز

خپړندوی: صديقي خپړندويه ټولنه

تېراژ: ۱۱۰۰ ټوکه

چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ ل

ډموندني گای:

۱- صديقي کتاب پلورنځی، کاسي واپ، کوټه.

۲- صديقي کتاب پلورنځی، ارگ بازار، کندهار.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لومړۍ برخه:

څرنگه مطالعه وکړو؟

لړلیک

۲	که یې ولولئ څه به ومومئ.....
۱۱	لومړنۍ خبرې.....
30	سریزه.....
33	څو ضروري خبرې.....
36	د کتاب کتلو ډولونه.....
39	د کتاب کتلو چاپیریال.....
42	د وخت سپما (د مطالعې وخت).....
47	د عادت په بدلون کې زغم ولرئ.....
50	څرنگه چې څه مطالعه وکړو؟.....
54	له مطالعې څخه ژر مطلب اخستل.....
59	خپله حافظه غښتلې کړئ.....
60	مغزي ناروغتیا.....
61	د حافظې ارامتیا.....
61	د حواسو تمرکز او د حافظې تقویه.....
63	څرنگه حافظه تقویه کړو.....
64	ښه غور و نیسئ.....
70	له کتابتون څخه ګټه واخلي.....
70	د کتابونو ترتیب او تنظیم.....
79	په کتابتون کې هغه کتابونه چې بهر ته نه وړل کېږي.....
82	خپل معلومات په لومه کې بند کړئ.....
84	په ټولګي کې د یاد دښتونو د اخستلو له پاره د اټکي په یاد ولرئ.....

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

که یې ولولئ څه به ومومئ

که غواړئ مطالعه وکړئ او ګټه ترې واخلي، تر هر څه وړاندې، دخپل ځان د جسمي او روحي روغتيا خیال وساتئ. بدن او روح روغتيا او ارامي یوازې دمطالعې او یا کوم بل کار لپاره ضروري نده، بلکې د ژوند له بنسټیزو ضروریاتو څخه دي. که جسمي روغتيا او یا روحي ارامتیا نه وه نو هېڅ نلرئ.

دیو ه شخص د بدنې ناروغتیا او روحي نا ارامۍ ځینې نښې دادي:

۱- حواس نه راټولېږي، فکر تمرکز نسي پیدا کولای.

۲- خوب عمیق او ژور نه وي، د خوب په وخت کې سپی لکه نیم بیدار داسې وي.

۳- تل سترې غوندې وي.

۴- د بدن وده یې ښه نه وي، ډنگروي.

۵- تل په چورتونو کې ډوب وي.

۶- په خیالي نړۍ کې ډېر قدم وهي.

۷- تل د کمښت او حقارت احساس کوي.

۸- خپله راتلونکې تیاره ویني.

۹- دمعدې او هاضمې حالت یې تل ویجاړ وي.

۱۰- ډیر حساس وي، په کمه خبره ډیر په قهر کېږي.

۱۱- له نورو خلکو او چاپیریال سره جوړیدلای نسي.

که دانښې په ځان کې وینئ، نو تهرڅه وړاندې به ددې
مکنت دپوره کولو پخه اراده کوئ لیا به نولې ترلې. له
ښوونکي یا کومې پوه شخص او یا هم له لږ تر لږه مشوره
کوئ او داتکي به هم په پام کې لرئ:

۱- خوب، خوراک، بدني روزنې (ورزش) او پاکي خیال
وساتئ.

۲- خپل ژوند ته عملي بڼه ورکړئ، په چورت او خیال ځان مه
غلطوئ، له ستونزو سره د مخلع کیدلو وېره په ځان کې مه
پیدا کوئ.

۳- خپلو کړو-وړو ته په عیني توګه ګورئ. هر کار او هر عمل
یوه انگېزه لري، زموږ کړوړه هغه وسایل دي چې زموږ ددنه
احساساتو نمایندګي کوي. خپلو کړو-وړو ته باید وګورو چې
هغه زموږ غوښتنې پوره کوي او کنه؟

زموږ غوښتنې منطقي او عملي دي اکه یوازې د خیال په
څپو کې راسره یو ځای کیدلای سي؟

هره خطا او تېروتنه مو ومنئ. که خطهم وکړو او هغه وهم نه
منو، خو به په اصطلاح په مرکب جهل اخته یو او بل به مو
دیوه کار په ځای په بې ګټې دفاع وخت او ځواک لګولی وي.

۴- له نورو سره د باور او دوستۍ په فضا کې اړیکې ولرئ.
خپلې ستونزې ورته ووايست. که ښه او نیکه مشوره یې درکړه
خوښه اکنه دخپلو ستونزو په یادولو، هغه کمولای سي.
د ستونزو له بیانولو څخه ویره مه لرئ. که تاسو خپلې ستونزې

نورو ته وواياست ، هغه هم تاسو ته خپلي ستونزي وايي ، په دې توگه له تاسو څخه د افکر لريکيږي چي گويایوازې زه به داستونزې لرم. کله چي تاسو په ستونزو کي ځان یوازې ونه بولئ ، نو بیا له جهان سره غم نه غم ستاسو غم یقیناً کمېږي او سپکېږي. که خپلي ستونزې له چاپېریال سره راډگرته نکړئ ، کیدلای یې هغه ستاسو د تحت الشعور برخي ته نقل او په روحي عقد ه بدلي سي.

دوست دامعنی نلري چي هغه پوه او یا خورا باوري شخص وي. نه دې گپ ، شپ لپاره هر دوست ، آشنا ، د ټولگي ملگری ، بنسټونکی ، یا کوم خپلوان مناسب شخص وي. خو دستونزې حل بیا هم په تاسو پوري اړه لري داستونزي په دې هیله بل ته مه وایاست چي هغه به مرسته در سره وکړي ، بلکي یوازې په اصطلاح د زړه براس به مو ووزي او د فارسي ژبې په اصطلاح (اظهار درد دل) به مو کړی وي.

۵- د حال په زمانه کي واوسئ ، تېروخت تیر دی او راتلونکی لري ، خو حاضر وخت لرو که کومه ستونزه لرو هغه همدا اوس حل کوو داسي نه چي د تېري او یا راتلونکي احتمالي ستونزې په هکله اوس غم وخورو. نه تېر ، تیر دی او راتلونکی لا رارسیدلی نه دی. داسي نه چي ، نه له تېرو تجربو گټه واخلو او نه د راتلونکي لپاره پلانونه لرو. بلکي دا دواړه اړخه باید راسره وي خو هسي په فکر او چرته تېر او راتلونکی وخت ، زموږ د حال او د اوسني وخت ، کار او ژوند را خراب نکړي.

٦- هره خبره په ځان ډېره گرانه مه گڼئ، تېروتنې ومني، خو غم يې نور مه خورئ، تېروتنې ليدل او منل درنښت يني برياليتوب وسايل دي.

٧- تل چمتو او خوځند او سئ. اصلاً له ژوند او چاپيريال سره د جوړښت شرط همدا دی چي انسان به هر ډول ستونزو ته چمتو وي او دستونزو په ليدلو خوځښت او تحرک ولري، کنه په يوه ستونزه به نورې ستونزې هم موندل کېږي.

خوځښت په دې معنی نه چي انسان بي پلانه هسي گرځي، راگرځي. بلکي د هر کلپاره پلان درلودل هم يو تحرک دی. د تحرک يو اړخ دا هم دی چي که د حل کومې لاري پايله نه درلوده، بله يې کړئ. دستونزو پوخت کي په خيالونو کې ډوبېدل، نه چمتو والی دی او نه هم خوځښت. د روحي ارامتيا يو مثبت اړخ دادی چي دستونزو په وړاندي فعاليت وښودل سي، نه دا چي د خيال او وهم نړۍ ته ورڅخه تېښته وسي.

لله نورو سره د خوښي اړيکي ولرئ، په گوښه کي مه ولسئ، له نورو سره گډ کار وکړئ ترڅو له خپل ژوند څخه د عملي اړخ تصوير ولرئ. له ټولنې سره گډ ژوند ولرئ. په ټولنه کي کار وکړئ، د خپلې ټولنې او ملگرو برياليتوب په فکر کي له خيال اوچرت څخه خلاصيدلای سئ، علمي او فرهنگي کارونه په ټولنه کي ارزښت لري، نو خپل کار د ټولنې لپاره او په ټولنه کي وکړئ. ښه ژوند هغه دی چي څوک خپل استعداد ته په ټولنه کي له چاپيريال سره په جوړښت وده ورکړي.

ځانګړونه له تفریح او استراحت سره وکړئ، د بدنې روغتیا او روحي آرامتیا له پاره د کار ترڅنګ تفریح او آرام کول لازم دي. کار باید یو ډول، ډېر او ګران نه وي. د کار او چاپیریال بدلون د عادت د بدلولو لامل ګرځي. کله که څه ناوړه عادتونه راسره ملګري کېږي، په تفریح او ګرځېدلو له منځه ځي. روحي تشویش او روحي نا آرامي کمېږي، تفریح د بیا کار کولو له پاره په انسان کې نوی ځواک پیدا کوي.

۱۰- په ځوانانو او خصوصاً زده کوونکو کې دوه سونزې ډېرې لیدلې کېږي: تر اندازې زیاته نا آرامي او بل د کمښت او حقارت احساس...

انسان باید فکر وکړي، دخپل کار او ستونزو د حل له پاره لاره وسنجوي خو د دوه تلوو لټونې چې ذهني تمرکز وبایلې، اعصاب یې کمزوري او عملاً کوم بل کار ونکړای سي. څوک چې کارونو ته دومره په فکر کې وي چې، ذهني تمرکز یې له منځه ځي دا په اصل کې یوه پټه بيماري ده. د دې تشویش تلولي والي دور کېدلو له پاره باید سړی داسې چاره وکړي چې:

الف: دا نا آرامي معمولاً دهغو کارونو په هکله پېښېږي چې هغه کارونه لا ستره رسیدلي نه دي او یا هغه کارونه دي چې منځته لا پېښ سوي دي. که هرڅومره چرت ووهي او فکر خراب کړي، تېر کار وڅخه تېر سوی او راتلونکی هم په چرت نه سمېږي. ویل کېږي چې زموږ چټونه او فکر خرابي یوازې په

سلکي اته زموږ د ژوند په رښته ښي اړخ کي، معقول او منطقي دي، نور ټول زموږ و هم راته زېږوي. که د خپلو ناراميو په هکله سمه شننه او قضاوت وکړو، څه به مو په خپله له منځه وړي وي.

ب: کوم کار چي تاسو يې په چرت، خيال او فکر کي راگير کړي ياست، هغه نورو ته ووايست يايې لږ تر لږه وليکئ. د دې تشويشونو ښکاره کول، دهغوی هغه دستونزو درازېرولو اړخ کمزوری کوي زموږ ډيري وېرې بې حايه دي. خو موږ يې داسي حای ته رسولې يو چي خوب او خواږه راباندي حرام سي. ج: د ډېر فکر په حای بايد نقشه جوړه سي. نقشه او پلان جوړول، معلومات غواړي. کار او خوځښت غواړي. تاسو فرض کړئ چي زده کوونکي ياست اقل مو د ازموينې سوچ او ياد خوروي. دا خور او وېره خيالي ده. ځکه ازموينه لري ده، اسانه ده او عادي کار دی. د دې په حای چي فکر پکي وکړئ، لوست وگورئ، هلې وپش ولرئ، د ازمويني تر راتلو که مو هڅو مره وخت کموي خو په کتاب کتلو به مو څه زده کړي وږيه کړه ذهني ځواک زياتوي خو بې حايه د خيال او فکر نړۍ ته تلل ذهني خرابي رامنځته کوي.

د کمي او حقارت احساس هم له بې حايه فکر و نو پيدا کېږي خوداسي غښتلی اړخ دی چي د بل هر مثبت کار مخه نيسي. د کمي او حقارت دا احساس مخه هم نيوله کېږي، غوره لاره يې داده چې له نورو سره ياده کړئ، تاسو ته به معلومه سي

چي همدا ستونزه نور هم لري. همدا پوهيدل تاسو ته ښيي چي
 په دې احساس کي يوازي نه ياست. ددې منفي احساس اغيزه
 په دې کمږي چي ځان پکي يوازي ونه گڼي.
 په خپله زيار و باسي، خودا احساس کم کړي. که مو
 برياليتوب په برخه شو، زيار و باسي چي دخپل استعداد په بل
 اړخ کي توفيق پيدا کړي، دا برياليتوب هغه منفي احساس
 کموي.

بله او غوره لاره دا هم ده چي د ټولنيز ژوند اړوند کتابونه وکتل
 سپېه غونډو او د مشرانو په مجلسونو کي گډون وکړي
 او د غږېدلو، وينا کولو او مضمون ويلو په فرصت کي وينا
 وکړي او مقاله ووايستد همدا سي کارونو په موفقيت او
 برياليتوب کي مو دا احساس کمږي.

که غواړئ روح آرام او په ژوند کي خوښت او تحرک ولري
 دا ته کي مه هڅوي:

که په کوم کار کي پاته کېږئ او هغه پرېږدئ، ترڅو پرته وخته
 يي په فکر کي مه اوسئ.

- خپل کړي عمل ته، هغه چي تروخت تېروي، په ډېرو دلايلو
 د حقانيت دلايل مه لټوي، ددې په ځای نوی عمل
 او کار سم کړي.

په هر کار کي دخپل کار د پاته کيدو ملامتي په نورو مه
 اړوي. ځکه هغه نسي پټي کولای خودمټي عوامل په ځان کي
 ولټوي او چاره يي ومومي.

- په ژوندکي شخصي پروگرامونه ولری، سربېره څه کوی او بل کال به څه کوی ؟ ژوند په احتمال پنځه کاله اولس کاله وروسته به څه کوی او څرنگه ژوند به لری.

- په خبرو او مباحثې د افکر مکوۍ چي زما خبره دې تل سپره وي بلکي هر څه په معقولیت او منطق منی او ورته تسلیمېږی.

کله که په کوم کایا مطالعه بوخت یاست، دراتلونکي په فکر، ذهني تمرکز مه خرابوی.

- کوم نظر چي لری، په منطقي ډول یې مطرح کړی او بیا یې ژر مه پرېږدی.

- کوم کار، مثلاً ښونځی او مدرسي ته تلل او درس لوستل چي موخپل کار دی دې ته حاجت مه پرېږدی چي پلار، استاذ او یا بل څوک یې دکولو درته ووايي.

ځان یوازي مه گڼی. له هم ټولگیو، همزولو او خپلوانو سره ځان نژدې گڼی او د زړه خواله ورسره لری.

دنورو په انتقاد مه خفه کېږی او مه په خپلو کارونو کې په ماتې خوړلو او پاته کیدلو ډیر غم کوی.

- ډیر غم مه کوی، راتلونکی روښانه وینی. راتلونکې ته په تیاره کي کتل نا امیدی ده او نا امیدی ناکامي.

تل په دې فکر کي مه اوسئ چي فلاني څه راسره وکړل او فلاني څه، بلکي دنورو وراني ژر هېږوی.

خورو ته ډېر مه خبر کيږي چي ولي بنېگني راسره کوي، خه
 موخه لري، ياخه راپسي وايي. خپل کار کوئ، کاروان روان
 کړئ، خلک پرېږدئ چي خبري کوي ددې په حاي چي دهغوی
 مخه ونيسئ ترې تېرسئ او کاروان ورڅخه لري کړئ.
 - له ژوند څخه گيله مه کوئ، په هيله او اميد کي ژوند وکړئ.
 - دکار اراده ژر کوئ، ژر يي عملي کوئ، ځان چرتونو ته مه
 تسليموئ.

کارونه که درته گران او سخت هم وي، ځنډ مه پکي راولئ
 هسي يې له مخه لري کوئ.
 خو ددې ټولو ترڅنگ له مطالعې څخه خوند واخلي او
 ددې خوند دزياتوالي په هيله همدا کتاب پيل کړئ، لويوالي
 يي دخيال په نړۍ کي مه گورئ، ويې لولئ که موگټورڅه پکې
 ونه موندل نو ډاډوسئ چي زيان به مو هم نه وي کړي. انشاء
 الله.

لومړنۍ خبرې

د ټولي ثنا او ستاينېر هغه ذات دی چي انسان ته يي
د وينا په نعمت سره ستروياړ و بانه . د قلم ژبه يي ورته وښودله
او د وروستني استازي په لومړنۍ وحی کي يي د لوست، پوهي
او قلم يادونه وکړه.

د روډي وي په هغه الهي استازي چي فصاحت او بلاغت يي
عجاز و او ورباندې راغلې کتاب تر وروستني ورځي ددې
کمال (فصاحت او بلاغت) ډگر تل پاتي معجزه ده. ورسره په
نور و لهي استازو او په سمه لاره روانو مصلحينو دې وي چي
د ژبې او قلم په توره يي ډېرې کړې ټولني سمې سوې دي .
سلام دي وي په هغو چي نن هم سترگي په کتاب او لاس په قلم
لري. سلام دي وي په تا اي خوږه لوستونکي چي دڅه گټې
د تر لاسه کولو په هيله، درته خوږې سترگي په دې پاڼو سترې
کوي.

زه ځان ته ددې ليکنې دوس او سم نيت او تاته د لوستلو
د کړاو، د زغم اوله دې پاڼو څخه د خوند او برخي د اخستلو
غوښتونکی يم.

وينو چي زموږ په ټولنه کي داسي کسان کوم چي کتاب
وگوري، کم دي. که يي څوک گوري هم لوست او مطالعه يي
موخه نه، بلکي يو څنگيز او دوخت تير مشغله يي گڼي. له همدې
کبله مولیکو الان کم دي.

وينا کونکي مويادومره لور غريزي چي دټولني شعور ورته
رسيدلای نسي، يادومره ټيټ غريزي چي، خپله وينا يي په خپله
هم پتليز کولای نسي.

زده کوونکي وينو چي کال او کلونه ورباندي تيرسي. خولکه
خرنگه چي ورته هيله وي، هغومره څه تر لاسه کولای نسواي. په
ازموينو کي يا پاته او يا شاته وي او....

ما چي به کله، کله خورې ورې پاني يا کوم کتاب وکوت.
لور پينه مي داوه چي له هغو څخه لاسته راوړنه ټولوته
ورسوم او هوډ مي کړی و تر څو څلور کتابگوټي وليکم.

۱- څرنگه کتاب ولولو؟

۲- څرنگه ليکنه وکړو؟

۳- څرنگه وينا وکړو؟

۴- څرنگه ازموينې ته چمتو سو؟

خو د څو کلنو سياسي، پوځي حالات داسي وو چي نه ما
داخواړه واره فکرونه او زده کړي راټولولای سواي او نه مي
داسي وسايل په لاس او اختيار کي وو چي دخپل لاس ليکنه
ورباندي دومره زياته کړم، څويي نور هم وگوري. په دې
شپو، ورځو کي د زندان، هجرت، جگړې او سياسي الگو، درگو
دستونزو له منځ څخه څه د بي غمي کونج ته نژدي سوی يم.
يو ازي تس لاسي هغه د بنمن دی چي نه کتاب پيدا کولای سم او
نه دخپلې زده کړې پايله لکه څرنگه چي بنايي ستاسو مخته
ايښودلای سېله خپل هوډ څخه راگرځم، کتابگوټي په

خپر کوبد لوم او یوځای به خو پانې ورباندي توري کړم.
 ستاسو مخته به یې ډالۍ کړم. خو، هوډ! پانې نه ستاسو فطري
 استعداد زیاتولای سې او نه له لیک او لوست سره
 ستاسو مینه. یوازې دومره کیدلای سې چي که وغواړئ اوله
 خپل خدای درکړي وس څخه په دې لار کي گټه واخلي، نویا
 د پانې درواړوئ او ترې وپوښتی:

څرنگه کتاب وگورم، څرنگه یې په خپله ولیکم، څه ډول وینا
 وکړم او څه ډول په ازموینه کي بریالی سم.

که تاسو راسره دا خبره پخه کړئ، چي نورنوله مطالعي او
 لیکنسېره مینه لرو. دا خبره زه درته پخه وایم: د پانې به مو
 د پېښتنو ځواب وي، چي څه ولولم، څرنگه یې ولولم، څه
 ډول څه ولیکم او څرنگه وینا وکړم. انشاء الله.

یادونه: د اسرېزه مې په ۳۷۷ هـ ش کال کې لیکلي وه، هغه
 مهالې مضمونونه په خلافت او کندهار مجلو کي، د څرنگه
 مطالعه وکړو او څرنگه امتحان ورکړو، په عنوانونو خپاره سول
 څرنگه لیکنه وکړو او څرنگه وینا وکړو، مضمونونه په طلوع
 افغان جریډه کي خپاره سول.

اوس راسره د دې دوو مضمونو مسودې سته، هغه خپروم.
 دنورو متن راسره بشپړ نسته، که مې وموند، هغه به هم
 خپورسي. انشاء الله.

سريزه

په هر کار کي د برياليتوب درې اساسي شرطونه:
د انسان فطري استعداد، له کار سره مينه (علاقه) او په
مهارت سره کار کول دي.
مطالعه او کتاب کتل هم کار دی او فکري کار، دا شرطونه ورته
حتمي دي.

استعداد او علاقه هغه څه دي چي نه بنو وکيږي او نه د بل په
ويلو زياتيږي. په استعداد کي خوتوپير سته. اما داسي څوک
نسته چي دکوم کار هيڅ استعداد ونه لري. يوازي دومره ده چي
که د چا استعداد کم وي، نو تر هغه چا چي استعداد يي ډير دی
زيات کار او تمرين ته اړتيا لري.

له کار، په ځانگړي ډول، له کتاب کتلو سره مينه او علاقه هم
د انسان خپله خبره ده. نه ورته بل څوک لاره بنو ولاي سي او نه
يي اړکولای سواي. خو يو شى چي ډير اغيزمن دی، هغه
د شخص هدف دی. که څوک له ځان سره په ژوند کي هدف ولري
هدف يي لوړ، مشخص او شعوري وي، نو هغه په
ټولو کارونو کي داسي علاقه بنکاره کوي، کومه چي يي هدف
ته نژدي کوي.

په مطالعه کي د ژوند د اساسي هدف تر څنگ، که څوک
د تدريس، ليکوالي او يا وينا کولو دنده او وس ولري. دهغه چا
له مطالعي سره علاقه زياتيږي.

پاته سودریم شرط چي، هغه په مهـارت سره کار کول او يا

کتاب کتل دي. دا شرط هغه د ډچي د بهر اغيزه ورباندې ډيره ده او په دې ليکنه کې به د کتاب کتلو په همدې اړخ سره خبره کوو. خوزه چې درته څه لیکم، هغه دوهمه اړتيا او د نورو تجربه ده.

زما په نظر دريم شرط هم د انسان په خپل ځان کې ډير پوره کېږي.

مايوه ورغ یو کتاب کوت، دا کتاب په انگلیسي ژبه او یوه امریکایي لیکوال لیکلې. هغه دعوه کړې وه چې دیوې حکومتی څانګې مشر باید په یوه ګډۍ کې ۵-۶ سوه مخه راپور وګوري. زه خورا حیران سوم. خواوس خپلې هغې حیرانتیا ته حیران یم. ځکه دیوه سړي لپاره چې هغه د مطالعې څښتن وي، (۶۰۰ مخه په یوه ګډۍ کې کتل نه د حیرانتیا خبره ده او نه څه زیاته مطالعه ده. خو هو هله چې :

۱- یا انسان د مطالعې څښتن وي، کوم کتاب چې ګوري، په هغه فن کې یې مطالعه کړي وي. په هغه کتاب کې ټول عنوانونه ګوري یلووازي هغه موضوع چې ورته نوې وي ورباندې وخت تیروي.

۲- د کومې حکومتی یا بلې ټولنیزې څانګې مشر، که په خپل کار ذهني حضور ولري، نو ۶۰۰ مخه راپور په یوه ګډۍ کې ورته کم دی. ځکه هغه دیوې پروژې په پیل څخه خبر وي. له جوړښت، بشپړتیا او پایلې څخه یې په ذهن کې څه ذخیره لري، په ورکړل سوي راپور کې یوازې په هغو مخونو او برخو

وخت ورباندي تيريزې چي، يا ارقام وي اوله ده څخه هير سوي
وي اويا کومه نوډې موضوع وي چي دده په غياب کي سرته
رسيدلي وي.

کيدلای سي تاسو پري باورونکې ځوزه يي
ستا سود حوصلي او عزم دزياتوالي له پاره يادونه کوم.
ماته له بل ښار څخه يو ميلمه راغی او دابن هشام کتاب چي په
عربي ژبه اونبوي سیرت کي ليکل سوی دی، ورسره ؤ. کتاب
مي ترې واخست. دماښام له لمانځه دماڅستن تر لمانځه پوري
مي په داسي حال کي وکوت چي دمليمه خبري هم بي ځوابه
راڅخه پاته موي نه دي. داځکه چي ماته سیرت کي مطالعه
درلوده او هغه ځايونه مي په غور وکتل کوم چي راته په
نورو کتابونو کي مستند نه برينيدل او يا اختلافي خبري پکي
وي او په نورو موضوعگانو کي خويوازي دپاڼو اړول او يا
عنوان راته ځنډ پيښ کړ.

څو ضروري خبري

داڅو ټکي ډير ضروري دي څويي له ځان سره ولری او بيا مطالعه وکړی .

۱- دمطالعي له پاره ډير کتابونه په ځانگړي ډول هغه چي په يوه فن کي نه وي ليکل سوي، مه غوره کوئ، بلکي لومړی له ځان سره هدف مشخص کړئ چي مضمون ليکل، تدريس او بنسټونه کوئ، وينا کوئ او که هسي معلومات زياتوئ .

په دې ټولو صورتونو کي دخپل هدف له موضوع سره سم کتاب يا کتابونه غوره کړئ. ترڅو ذهني تمرکز پيدا سي. هر فن يوه نړۍ ده. که دمختلفو فنونو دکتابونو مطالعه په يوه ځای کي کيږي، حتمي خبره ده چي ذهني تيت والی او خورواوي به درته پيدا کيږي.

۲- زغم درلودل، داپه هر حال کي ضرور دی، خو په مطالعه کي هغه په دوو معناگانو لازم دی .

يوداچي دکتاب له کتلو سره زغم ولری، که کتاب گران وي دڅو ځلي کتلو ستونزي يي وزغمی، که کتاب په ماخذونو حواله ورکړي وي، دهغو کتابونو دلټولو او کتلو حوصله ولری او ...

بل داچي بهرني ستونزي وزغمی. مثلاً، دکتاب کتلو ځای بڼه نه وي، ملگري مزاحمت ولري، په کومه خبره درته غصه او خپگان پيدا سي. په دې ټولو صورتونو کي زغم داسي په کار دېچي داټول واړه خنډونه فرض کړئ، دقهر په ځای ورته سينه پراخه او له مطالعې څخه لاس په سر نسئ .

۳- دهرکار له پاره غښتلي اراده په کار ده. خود کتاب کتلو له پاره خورا ضروري توکی دی. د ارادې قوت د استقامت، ثبات او د کار د دوام ځواک دی. که له چاسره نه وي، په تمرین يي زياتولای شلای. که کومه ستونزه درته مخته راځي، د ارادې قوت له لاسه ورنکړی. په عامه توگه، د سپري اراده په داسي زغمونو او تمرینونو غښتلي کېږي:

الف - دهیڅ بهرني ځکت او د ژبي په زخم د کار له دوام څخه لاس مه اخلئ، خپلي کمزوري نقطې اصلاح او سمې کړئ. له کار او مطالعې سره به يي پروایي مه کوئ چې د کتاب کتلو په وخت کې کوچني کار او حرکت تاسو له مطالعې څخه لري کړي. ب روحې سلامتیا په جسمي روغتیا کې ده. نو د مطالعې تر څنگ؛ بدني کار ضروري دی. که د کار زمینه مساعد نه وه، سپورت او ورزش يي ځای نیسي.

ج - په خوړلو کې احتیاط و سي، غذايو ډول نه وي، وخت يي مراعات سي او زيات خواړه هم په بدن کې دروندوالی پيدا کوي چې هغه دخوب پيلامه ده.

د - د چاپيريال او ځان نظافت او پاکي مراعات سي. ناپاکي له يوه لوري بيماري پيدا کوي او له بلې خوا وقار کموي او په نتيجه کې په انسان کې د هټې والي احساس پيدا کوي، هلته نو انسان روحاً د کار توان بایلې.

ه - په ځان ویسا درلودل هم دهرکار له پاره ضروري خبره ده. داسي چې پرته دنورو له مرستې کار وکړای سي. د کتاب گرانې

موضوعګانې د نورو کتابونو په مټه حل سي. ځان داسي تلقين
 نکرې چي زه ددې کتاب د کتلو جوګه نه یم.
 و فکر او ذهن ته تمرکز پیدا کړئ، اسي چي د مطالعې په
 وخت کي هرڅه هیر کړئ، ددې موضوع ته په یوه لنډۍ کي ډیره
 ښه اشاره سوي ده :

طالبه خدای که به ملا سي
 په کتاب پروت، یادوې شینکي خالونه
 د کتاب د کتلو په مهال، د دنیا د هراړخ خال او خط هیرول په
 کاردی.
 د فکر او ذهن تمرکز، په تمرین کولو زیاتیري او هغه هرڅوک په
 خپل طبیعت کولای سي.
 ج - د مطالعې له پاره، نوې، نوې لاري غوره کړئ. تل یو ډول
 مطالعه مکوئ او د الیکټرونیک به له تاسو سره په همدې هکله مرسته
 وکړي. کوم کتاب چي گورئ هغه ته وخت او اندازه مخته لا
 وټاکئ. دا کار به په هغه وخت کي تاسي نه بي واري کوي چي
 یا کتاب لوی وي او یا یې مطالب ګران.

د کتاب کتلو ډولونه

مطالعه او کتاب کتل په لومړنۍ لنډه، بشپړه او بیا کتنه ویشلای سواى .

لومړنۍ کتنه: تردې وړاندې چې د یوه کتاب گرانې برخې په ذهن بار کړئ، د اېښه ده چې له هغه کتاب څخه په ذهن کې یو ټولې تصویر جوړ کړئ او دا کار په لومړنۍ کتنه کېږي. لومړنۍ کتنه داسې ښکاري څو اکې یو کس د یوې سیمې په لور په برخه تیرېږي او دهغې سیمې لاندینۍ برخې ویني.

په دې ډول کتاب کتلو کې د اپوښتنې له ځان سره ولرئ :

۱- په څه ډول معلوماتو پسې گرځم؟

۲- کومې کلمې او عبارات به زما د غوښتنو ځواب وي؟

۳- په کوم مخ، عنوان، برخه یا څپر کې کې د خپل زړه معلومات پیدا کولای شم؟

تر دې وروسته د خپلو غوښتنو او پوښتنو د ځواب له پاره :
د کتاب عنوان، د لیکوال نوم او د خپریدلو تاریخ ته یې وگورئ .

۲- د سریزې دوه درې لومړني پاراگرافونه ولولئ، معمولاً د کتاب اصلي موضوع پکې ښکاره کېږي .

۳- د سریزې هر پاراگراف په لومړنيو جملو کې غور وکړئ .
ځکه د پاراگراف مطلب پکې موندلای سئ .

۴- جدولونه، تصویرونه او لمن لیکونه وگورئ، ښکاره

عبارات او مغلق عنوانونه په نښه کړئ .

۵- د کتاب یا مضمون دوروستني پاراګرافونو لومړني ټکي هم په غور سره وگورئ .
په دې ډول مطالعه کي که رښتیا هم پوره پاملرنه و سي ، نو په لږ وخت کي ډیره ګټه ترلاسه کيږي .

لنډه کتنه : لنډه کتنه یا په اصطلاح اجمالي مطالعه ، د لومړنۍ کتنې بل پړاو دی . په دې ډول کتاب کتنه کي د اټکي په یاد لرل په کار دي :

۱- په دې ډول مطالعه کي د پاراګرافونو څرنگوالی او د کتاب سبک ته پام وکړئ .

۲- د پاراګرافونو ، برخو او څپرکو پیل او پای ته پاملرنه وکړئ . ځکه اصلي مطلبونه په سر او پای کي راټول سوي وي .

۳- د یوې علمي مقالې او مضمون لنډیز او پایله لومړی وگورئ .

۴- په دې ډول مطالعه کي مهم ټکي په نښه کړئ . څو کوم مطالب چي ستاسو له غوښتنې یاد کتاب له اصل موضوع سره اړیکي نلري ، وخت ورباندې تیرنسي .

۵- له مثالونو او نمونو څخه صرف نظر وکړئ . خود مضمون په جوړښت او د لیکوال په سبک ځان پوه کړئ .

۶- په دې ډول مطالعه کي ، تاسو باید د کتاب یا مضمون

په اصل موضوع ځان پوه کړي وي. څلور، پنځه مهمې نکتې پکښې بیان کړي سي. دومره پوه سوي ياست چې د همدې کتاب د کره کتنې له پاره څومره وخت په کار دی.

بشپړه کتنه په بشپړه کتنه يا تکميلې مطالعه کې، هغه برخې کتل په کار دي، کومې چې په لومړنۍ اولنډه کتنه کې کتل سي ندي. معمولاً دا هغه برخې دي چې د تحليل او پوهيدلو ستونزې لري. له همدې کبله په لومړنۍ مطالعه کې هغه څنګ ته سوي وي، چې په ذهن فشار زيات نسي. خو اوس ذهن دوه ځله فرصت ترلاسه کړي او د کتنې په دې پر او کې ورته چمتو وي. په دې ډول کتاب کتلو کې د پښتو ته پاملرنه ضروري ده:

۱- مهم مطلبونه په نښه کړي.

گوم ځايونه چې مهم څوګران وي، هغه د پوښتني په نښه (پې) په يوه کرښه په نښه کړي ترڅو په وروستۍ کتنه کې ورباندې غور وکړي، له چاېي وپوښتي او يا يې دنورو کتابونو په مرسته حل کړي.

۳- د مطالعې په دې پر او کې مطلبونه بايد په منظم ډول په حافظه کې وساتل سي ترڅو ورڅخه ګټه واخستله سي.

۴- معلومات ترتيب سي، لنډيز يې واخستل سي او نوي معلومات ياد اښت او په برخو وويشل سي ترڅو يې يادول اسانه سي. معلومات بايد تر پښتو ډولونو او برخو زيات نسي، ځکه

پلټونښلې وده چې ذهن په یوه وخت کې تر پڼځو په زیاتو برخو مصرف کیدلای نسي.

بیاکتنه: داد کتاب کتلو د همدې یا وروستني مطالعه بلله کیږي او هله باید دوسي چې که زیاتو معلوماتو ته اړتیا وي یا کوم ځایونه په لومړنیو پاڼو او ونو کې پاته سوي وو او یا هغه وخت چې دیاد اښتونو تکرار ته اړتیا وي. تردې مطالعې وروسته کولای سئ، خپل یاد اښتونه بیا منظم کړئ د ټول کتاب لاسته راوړنه یې ترتیب کړئ او که د هر مقصد لپاره مو همدې مطالعه کړي وي هغه ورباندې پوره کړای سئ.

د کتاب کتلو چا پیريال

ټولنه مطالعه په یوه ځای کې کوي، ځکه کومه څه چې تاسو د تل له پاره د کتاب کتلو ځای وټاکئ، نو دهغه یې هر څه به درته عادي ښکاري، ذهن به مو تمرکز نه بایلي. خو که ځایونه بدلو، غرنوي ځای، نوي شیان لري. همداسی د ستاسو ذهن بوخت ساتي او مطالعې ته مو پاملرنه کمیږي.

بله گټه یې داده چې ذهن او حافظه موله هغه ځای سره داسې عادت کیږي چې دهغه ځای په لیدلو ژر ورته د مطالعې خاطرې راگرځي او چمتو کیږي. ورسره که تاسو د مطالعې یو ټاکلی ځای ولري نو تل دي ته نه اړ کیږي چې د لوست اولیک وسایل سره غونډ او خوندي کړئ، بلکې همداسی به پراته وي چې هم ذهن تمرکز نه بایلي او هم د وخت سپما کیږي.

۲- له نا آرام چاپيريال سره د آرامولو مبارزه مه کوي، که راډيو غريډله ياپه يوه ډله کې ناست و است او يا نور داسي څه ووچي ستاسو ذهن يې تمرکز ته نه پرېښود. د دې ستونزو د حل لاره د انده چي چاپيريال آرام کړئ، بلکي تاسوپه خپله داسي مطالعه پيل کړئ چي په همدې محيطي ناارامي لاس بري سئ او هغه ناارامي درباندي اغيزه ونکړي. ليدلي به مو وي چي څه ښي کسان په هوټل، موټرو او نور ځايونو کې ژوره مطالعه کولای سي.

۳- کتاب کتلو لپاره داسي ځای مه خوښوي چي هلته تر ناستي، ځملاستي ته ميلان زيات وي. د ساري په توگه په خور انرم فرش کښينا ستل او يا په يوه ارامه چوکۍ کې ډډه وهل، هغه څه دي چي تاسو ته تر مطالعې د خوب او آرام خوا درنوي. ۴- ځان عادت کړئ چي په ډاډه زړه او ذهني تمرکز، مطالعه پيل کړئ. که په ذهن کې داسي کار لرئ چي د کتاب کتلو په وخت کې مو پاملرنه ورته اوږي، هغه لومړۍ سرته ورسوي او بيا کتاب کتلو ته کښيني. خو که مو ځان ورته بي غمه کړئ نه و، کتاب کتل هسي وخت تيرول دي.

۵- د مطالعې لپاره ميز او ورسره دمیز څراغ ښه دي خودومره هم ضرور ند چي پرته له هغو مطالعه نه کړي. يوازي دا ضرور ده چي مطالعه په رڼا کې و سي او د دازادي هوامو جو ديت ذهني ستړيا کوي.

٦ که دمطالعي له پاره ځانگړی ځای نه پیدا کيږي نو بیا
دومره څه لازم دي چي ستاسو د لیک او لوست لوازم پکي
خوندي او ژريبي له یوه ځایه بل ځای ته یو وړلای سئ.
دا کار دوه گټي لري: یو وخت سپمیري او بل ذهني تشویش نه
پیدا کيږي.

که د ژوند سهولتونه ښه وي نو بیا دمطالعې له پاره ځانگړي
خونه، هغه هم له گڼه گونې څخه خوندي، د تازه هوا
جریان، د کوټي د تودو څي معینه درجه (د شل ساتیگراد په
خوا او شا کي) مناسبه رڼا، مناسب میز چي مخ یی د
ډیرو کتابونو ځای ولري او ترلاندې هم د لوازمو د ایښودلو
ځای یی ستروي، لازم دي. خو که د ژوند ناخوالي دا سهولتونه
درته برابر ولای نسي، نو بیا له ستونزو سره ځان روبروي کړئ.
له چاپیریال سره عادت کیدل د ژوند د پایښت شرط دی. په
مطالعه کي هم باید موږ د اسانتیاوو په نه شتون کي ځان ته بهانه
ونه لټو و بلکي مطالعه وکړو او له عادي اسانتیاوو څخه ستره
گټه ترلاسه کړو.

دوخت سپما (دمطالعی وخت)

ته داسي کسان چي خپل ډیرا وښه وخت په غیر ضروري یا هم بي گټې شيانو تیروي. زموږ د خلگو په اصطلاح "گپ شپ" کوي، منظره کوي، د ښار او بازار چکر وهي، د یارانو مجلس ته ځي یا هم په هغه کار لگياوي چي هر وخت او له ده څخه پرته هم کیږي. بده لاد اچي ډیر وخت د کور څخه د وتلو په مهال، په هنداره کي په کتلو، د جامو په سمولو او نورو عادتونو مصرفوي. خو څوک چي له ځان سره داسي مهال ویش ولري چي د مطالعې کار، سکيل او تفریح، د دوستانو او خپلوانو لیدل پکي معلوم وي او هغه مهال ویش ته ځان اړ وبولي، نو ډیر وخت به یي وسپمیري.

دوخت د مراعات او سپما لپاره، که دا څو نکتې په یاد وساتلای سي بي گټې به نه وي.

۱- دورځني کار او لوست، مطالعې او کتاب کتلو ته ټول ضروریات تل چمتو ولری که سهار وختي کار یا زده کړي ته ځی او یا کتاب گوري، دهغوي ټولول او سمبالول به مو وخت نه نیسي.

۲- راډیو، تلویزون او سینما په خپل ژوند مه لاس بري کوئ بلکي هغو ټول په خپل اختیار کي ولری، په دې معنی چي کوم مناسب پروگرامونه چي مو خوښ وي نو کولا ی سئ تر نیم ساعت پوري یي وینئ یا خپله مطالعه پیل کړئ. خو که

دهغه پروگرام له پاره مهال ویش ونلر ئی همدانیم ساعته
پروگرام مودرې ساعته وخت ضائع کوي .

٣- اضافه اضافي خبرو، تلفون کولو او تلفون ته په
کښیناستلو وخت مه ضایع کوئ اوس خوموبایل هسي هم
د وخت د ضایع کولو هغه خطرناکه وسیله ده چي نه زوړ تري
بیغمه دی نه ځوان، نه دلمانځه قیدمني اونه د تشناب. هرځای
بي کړنگی وي. بده لاد اچي ځان د بښنه ځوانان، په دیرش کلنۍ
کي ورباندې لوبي کوي .

٤- ځان ته سوغات ورکړئ . مثلاً، له ځان سره وواياست که
مچا کتاب په دومره وخت کي وکوت ، نښا به هغه تفريحي
کتاب گورم ، یا به دراديو فلانی پروگرام اورم او یا به ...

٥- د بیکاري له لنډو شیبو څخه گټه واخلي . مثلاً غواړئ
کوم پروگرام واورئ . ورسره بل مصروفیت هم ولرئ، ورزش
وکړئ نوکان واخلي، سنت سم کړئ، جامي ترتیب او وتوکړئ
لنډه داچي داسي کار ورسره وکړئ چي د پروگرام د
اوریدلو مزاحم نسي. کولای سئ څو ساده کارونه په یوه وخت
کي وکړای سئ خوگران کار له ځان سره بل نه مني .

دا خبره ومنئ چي په یوه وخت کي څو کارونه کولای سئ،
ځکه انسان پنځه حواس لري، په یوه وخت کي له ټولو گټه
اخستله کیږي . یوتن چي (ټایوري کوي، دهغه سترگي،
لاسونه پښي، غوږونه او ژبه په یوه وخت کي کار کولای

سي، نوله راډيو او تلويزيون سره هم داسي کار کيږي چي وروسته دمطالعې وخت ورباندي ضايع نسي.

ددې ترڅنگ داسي نورې شېبې هم راځي چي ورڅخه گټه واخستلای شئ مثلاً، په دفتر کي له بيکارۍ څخه، په بنوونځۍ کي له خالي ساعت او يا تر درسي ساعتونو وړاندي وخت، دډوډۍ او نورو کارونو دانتظار په وخت او د لويو لارو په موټر کي هم مناسبه مطالعه کيدلای سي.

اوږځني وخت په مناسب مهال ویش ډک کړئ، خو کار، ليک، لوست او تفريح ته وخت معلوم کړئ.

په دې کار سره به دمطالعې له پاره فرصت، ذهني ډاډ او نورو کارونو ته وخت پيدا کړئ. دا ډيره ښه خبره ده چي چا کړي ده: که غواړئ چي کار موثر خلاص سي، په هغه چا يي وکړئ چي ډير کار لري.

د ډير کار گټه داده چي کوونکي يي په مهال ویش کارونه سرته رسوي او د چاچي کار کم وي، هغه مهال ویش نلري او هغه کم کار هم ورڅخه پاته وي.

زما د زده کړې وخت تجربه ده، کوم زده کوونکي چي به د کور کار هم درلود، هغه زده کوونکي به تر هغه شاگرد په ټولگۍ کي وړاندي و کوم چي کار به يي نه درلود. بيکاره زده کوونکي به په پدي خبري غولولئ چي: بيا به يي ولولم او د ډير کار څښتن زده کوونکي، د پاره يي وړاندي کړي چي کله به يي د کارونو تر منځ کم وخت هم پيدا کړي، کتاب به يي کوت.

نوددې لپاره چې د مطالعې په بهانه نور کارونه او دنورو کارونو په بهانه کتاب کتل پاته نسي، غوره لاره داده چې ورځنۍ (۲۴ ساعته) وخت، په مهال ویش داسي وويشل سي چې: خوب، کاو مطالعه، ليدني، کتنې هرڅه پکې ځای سي. که مطالعې ته يو ځانگړی وخت وټاکل سي، هغه وخت ته ذهني چمتو والی پيدا کيږي.

۸ مهال ویش په خپل نظر ترتيب کړئ. ځکه هرڅوک ځانته کارلري او په خپل کار هرڅوک ښه پوهيږي چې کوم راته مهم او کوم غير مهم دی، څه وخت مطالعه کولاى سم او څه وخت د ژوند نوري چاري په مخ بيولای سم.

۸ مهال ویش بايد داسي ترتيب سي چې که کله مهم کار، مثلاً مطالعې ته کيږي، بله شيبه وخت پيدا کړئ، د استراحت او تفريح له وخته د اتسه ډکه کړي. د تفريح او راډيو، تلويزيون له وخت څخه ورته د پاته سوې مطالعې گټه واخستله سي.

۹ که په مهال ویش کي مطالعه يې ته په يوه وار ډير وخت ورکوى. مثلاً وياست چې هر ماسپښين مطالعه کوم او دورځي له مخي څيرمي نور کارونه کوم. داچي د ماسپښين وخت ډير وي، ذهني ستړيا پکې پيښيږي. نوددې ستړيا دلري کولو له پاره دوه کارونه بايد وسي:

يا داچي تر يو ساعت يا يونيم ساعت وروسته، د تفريح له پاره لږ تېره لس دقيقې وخت بيل کړئ. يا داچي د مطالعې موضوع

اكتباب بدل كړئ. د موضوع بدلول ذهن ته د تفریح په
خیر ارامتیا بحسبي.

۱۰- د مطالعې په وخت کې د مهمو ټکو یاد د لښتونه واخلئ،
د اکاریو ذهن ته ډاډه بخښي او بل وخت سپموي. ځکه که دوهم
ځل همدې معلومات ته اړتیا پیدا کړي، د ټول کتاب د کتلو په
ځای به یوازې د یاد د لښتونه وگورئ.

۱۱- د مطالعې په اراده، که د مطالعې ځای ته ورسیدلی نو ژر
به مطالعه پیل کوئ، څومره چې ځنډ کوئ هغومره مو ذهن چمتو
والی او تمرکز بایلې.

۱۲- وخت مهم دی، خودو ځایه د وخت مراعات مه ساتئ.
الف: کله چې په مړه گیده څه وخورئ، نو د نیم ساعت له پاره
مطالعه مه کوئ، کتاب مه گورئ او څه مه لیکئ، ځکه معده چې
ډکه سي، نو وینه هغې خوا ته رامنځه کړي، د بدن د نور وېر خو، په
ځانگړې توگه مغز ته وینه پوره نه رسیږي. بدن راحت او آرام
کولو ته اړه پیدا کوي او ذهن په بشپړه توگه کتاب کتلو ته چمتو
نه وي.

ب: که د خوب، ناستې او تفریح خونې او ځای ته د
کښنا ستلو لپاره اړسوی، هلته مطالعه مکوی، ځکه هلته ذهن
خو اړی وي او ذهن ته ډاډه نه پیدا کړي. ښه لاره یې داده چې
ژر هغه ځای پرېږدئ او د مطالعې خونې ته لاړسئ.

د عادت په بدلون کي زغم ولړئ

پوهيږئ چي تاسو په ژوند کي هدف لړئ، هدف مو پيژندلای او په شعوري توگه مو غوره کړی دی. دا هدف که هر څه دی درته سپيڅلی دی. د همدې هدف د لاسته راوړلو لپاره کتاب کتل یوه لاره بولئ. له همدې کبله د مطالعې ستونزي په ځان منئ. هدف که لوی وي او که وړوکی، انسان ته خوښ وي، خو د ژوند ستر، ستر هدفونه د انسان د سینې پر اړخې او د سترگو د لیدلو واکمن او ږدوي. مثلاً، یو تن د هدف لري چي تر مطالعې پر اولیکنې وروسته، د درس له یوې څانگې او یا یوه پړاو څخه فارغ سي. خو بل له همدې پرس او لوست څخه دا هدف لري چي معلومات تر لاسه کړي. دوهم هدف تر لومړي ستر او لومړنی پکي په خپله تر لاسه کېږي.

تاسو به له مطالعې څخه حتماً یو هدف لړئ. زده کونکي، ښوونکي، لیکوالان او یا هم د ټولنیزو کارونو د کومې برخې مسئولیت به لړئ. دا چي مطالعه کوئ، د مطالعې یو عادت به هم لړئ. دا عادت به درته خوښ او گټور هم وي، خو کیدلای سي د نورو تکړه خلکو د ژوند از مینستونو ځیني عادتونه غوره بللي او ښه گټه یې ور څخه تر لاسه کړي وي. دلته به ځیني عادتونه، ښوونه او شرطونه ولیکل سي. خو کیدلای سي ستلوی په فکر برابر نه وي. ستاسو تر زغم درته گران او درانه وېرېښي خو دا چي د مطالعې د لاري ازمویل سوې دي. نڅپلول یې بي گټي ندي. کیدلای سي، د لاري لېرې تر لېرې.

د وخت د سپما او یا ژرد پایلي تر لاسه کولو گټه ولري. نولو مړی
څه زغم او حوصله غواړي ترڅو خپل عادت په نورو عادتونو
واړوي.

تاسو پوهیږئ، عادت هغه مهارت او ملکه ده چې په یوه
کار کې په تمرین او تکرار سره لاسته راځي او مخته تر عادت هغه
کار ناشونی بریښي.

یو عادت خپلول یا بدلول څه کړاوي او قرباني غواړي، هغه
قرباني به کله د وخت وي او کله نوره.

په هر حال، د دې له پاره چې د مطالعې د عادت هغه برخې بدلي
کړئ کومې چې د دې لیکنې تر مطالعې وروسته درته په زړه
پوري نه بریښي، نو دا ټکي په پام کې ولرئ.

۱- دنوي عادت په خپلولو کې په کلکه اراده او ژوره غوښتنه
پیل وکړئ، د هر کار د بري پیل لاس ته راوړئ او د ذوق دی. که
دا دوه عنصره و ونو په رښتیا نې توگه دهغه
کار د بري پیل درته رارسیدلی دی.

هڅه وکړئ ترڅو ستاسو د ذوق او تصمیم هیڅ شی مات
نکړي. که مو کومه خونه د مطالعې له پاره وټاکله، خو دوستانو
مزاحمت کاوو، خونه بدله کړئ. هسې نه چې د زړه عادت په
څیر بیا هم ورسره کښیښی. که مو د مطالعې وخت له خورا
خوندوري میلمستیا سره برابر سو، ترې تیر سئ او...

۲- په لومړنیو ورځو کې ترڅو چې نوی عادت د زړه عادت
په ځای خپلوی، هیڅ استثنیٰ مه منئ. که مو و غوښتل چې د

تير وخت دخورې ورې مطالعېپه ځای به له نوي عادت سره سم، د شپې له اووترنهو بجو کتاب گورم. که څوک په همدې وخت کې مزاحمت وکړي. ورته غاړه مه ږدئ. داسې مه وایاست چېنې به یار وپالم او سبا به دمطالعې وخت دوه برابره کړم. ټاکلی وخت له مطالعې پرته په بل څه مه ډکوي.

۳- کله چې مو وخت پیدا کړ، نوی عادت خپل کړئ. دا خبره مه کوئ چې سړکال خوتیر سو، دا ونی. تیره سوه، آن دا چې نن ورځ خوتیره سوه، بیه یې گورو. نه هر څوک چې د فرصت او وخت په انتظار کېښناست، دخپل کار د ناکامۍ پیلامه یې ولیدله. که دعادت د بدلولو زغم ولرئ، کیدلای سې ستاسو د کتاب کتلو زغم او حوصله دومره ډیره سې چې په ساعتونو، ساعتونو مطالعه وکړئ او دستریا احساس ونکړئ.

مرحوم صلاح الدین سلجوقي (د تجلی خدا در افاق و انفس لیکوال) په یوه مرکه کې ویلي و: یوه شپه مې د څراغ رڼا ته کتاب پرانیست، ناڅاپه د څراغ په رڼا کې بدلون راغی. ومي کتل چې د سهار درڼا څپه، د ماخستن د څراغ په رڼا راغلي وه. یعنې نوموړي ټوله شپه کتاب کتلی و خو ستړیا یې محسوس کړې نه وه.

څرنگه چټکه مطالعه وکړو؟

په ننني نړۍ کې، که انسان په هر شغل يا مقام کې وي، لوستلو الميکلوته اړتيا لري، زياتي خپروني په هر کار او عملي ميدان کې کيږي. څوک همدا معلومات خپل نکړي، دخپل کار د سيالي له کاروان څخه وروسته پاته کيږي. ډېري خپروني، دوخت کم او زيات مصروفيت انسان دي ته اړ باسي څو په کم وخت کې ډير معلومات ترلاسه کړي.

ددې هدف د ترلاسه کولو لپاره، په مطالعه کې او کتاب کتلو کې دوو ټکو ته بايد پاملرنه وسي:

چټک لوستل او چټک مفهوم اخيستل.

کوم کسان چې کتاب کتلوته زړه ښه کولاى سي، په همدې دوو برخو کې ستونزي لري چې گړندۍ مطالعه کولاي نشي او يا په کتاب ژر پوهيدلاى نشي.

ځينې خلک د کتاب کتلو په وخت کې دومره ورو روان وي چې په هره خبره او کلمه دريږي. د مطالعه په وخت کې بې شونډان حرکت کوي او په لوړ غږ مطالعه کوي. خو دومره چې دا ځنډ زياتيږي، هغومره مطلب کم اخستل کيږي. ځکه په هغه وخت کې چې په کلمه ځنډ راځي، په هغه بې شيبه کې حافظي ته څه نه نقليږي او دا و اهن مطالب سره بيلوي، مطلب يوځای نه اخستل کيږي. ددې نيمگړتيا د مخنيوي لپاره بايد هم گړندۍ مطالعه وسي او هم د مطلب اخستلو وس ډير سي.

د شخص او اطلاعاتو ترمنځ اړيکو ته مطالعه ویل کیږي .
 خومره چي دا اړيکي زیاتېږي، هغومره د فکر تمرکز پیدا کیږي
 او مطلب ښه اخستل کیږي. ددې اړیکو د ټینګولو لپاره، غوره
 اولنډه لاره، چېکه مطالعه ده. په چېکه مطالعه کي درې ګټي
 دي :

۱- وخت سپمېږي .

۲ دحواسو تمرکز پیدا کیږي . ځکه خومره چي مطالعه
 چېکه سي هغومره ذهن خپلي د ندي ته متوجه کېږي .

۳ په چېکه مطالعه کي له مطالعې سره اړیکي ډېرېږي .
 ځکه که څوک په کم وخت کي زیات څه ترلاسه کړي ، ورسره
 خوند او ذوق هم زیاتېږي .
 مطالعه د امرحلي لري :

۱-نځي کسان په لوړ غږ مطالعه کوي، شونډان ورسره
 ښوروي، غږیي یا نور اوري او یا په خپله . په هر حال یي وخت
 زیات نیسي، انرژي یي ډیره مصرفیږي او ګټه کمه ترې
 اخلي. دا کسان کله په کلمه دریږي، په یوه دقیقه کي تر دوه سوه
 پنځوسو کلمو پوري مطالعه کولا ی سي چي دا د مطالعې ټیټه
 اندازه ده.

که څوک د مطالعې مهارت ولري نو کولا ی سي په یوه دقیقه
 کي تر زرو کلمو هم زیاته مطالعه وکړي .

مخني کسان د کتاب کتلو په وخت کي شونډان نه
 ښوروي، په غږ لږ لږه مطالعه نکوي خو کله، کله دریږي

او دهرې کلمې معنی او مطلب بیل، بیل ذهن ته رسوي. دا ډول مطالعه د پردې ژبي د زده کړې لپاره ښه ده خو بل ځای به یې گټه نه وي.

۳- ځنې کسان بیا له ژبي او شونې انوشخه گټه نه اخلي، یوازې په سترگو مطالعه کوي. دا کار څه مهارت غواړي او غوره لاره ده. څوک چې په ځنډ کتاب گوري نو د سترگو په مطالعه د انیمګرټیا پوره کولای سي. که ځیني کسان د لوړ غږ د مطالعې عادت لري او یا د مطالعې په وخت کې په لیکو قلم یا گوتې تیروي. د دې عادت د کمولو لپاره دي، د مطالعې په وخت کې تر هغه چې عادت کېږي، ژبه د غاښونو تر منځ نیسي، هغه د غږمنځه نیسي او که گوته یا قلم په لیکوراکاږي نو هڅه دي وکړي چې لاسونه له کتاب څخه لرې وساتي، ترڅو عادت سي.

گرځند مطالعه څه تمرین غواړي. خو چې دا کار لومړی په اسانه متنونو پیل کړي؛ ورو، ورو گران متنونه وگوري، ډیره ستونزه نلري. له دې تمرین سره، سره چې شونې ان او لاس په مطالعه کې ورگډ نکړئ، دا څو ټکي هم مه هیروئ:

۱- د مطالعې په وخت کې زیاروباسئ چې په مطلب پوه سي او بیا د جملو تکرار ته اړ نسي.

۲- د کلیمو په ځای په جملو دریږئ او د دې دریډلو ځنډ هم کم کړئ. د کلیمو په ځای، په جملو دریډل وخت لږ نیسي، ذهني تمرکز ډیروي او ستړیا کموي.

۳- دا خبره په ځان حتمي کړې چې د شونډانو او ژبې په ځای یوازې له سترگو څخه ګټه واخلي .

ګو په سترگو د مطالعې اشنایي درسره پیدا سوه، بیا په لیکو د پنسیل تیرو ل نور هم تمرکز پیدا کوي .

د سترگو مطالعه باید تر هغه تمرین سي څو مو مطالعه په یوه دقیقه کې تر زرو کلیمو واوړي .

څوک چې په مطالعه کې زیات مهارت لري، هغوی کولای

سي څو لیکي په یوه نظر وگوري، یاد کتاب مخ په عمودي ډول

وگوري . یعني په لیکوله پاسه کښته سترګې وزغلوې . هغه هم

د عمود، مایل او یامات خط په څیر .

انشاء الله، نور کسان به دا پلټنه او تمرین درته ولیکي او

وښيي . زه به د دې خبر پېراعات وکړم چې دلیکني مې ډان مې

وړوکی دی .

له مطالعې څخه ژر مطلب اخستل

انگیزه او غوښتنه په زده کړه کې اغیزمن عامل دی. که دا معلومه پېچې ولې مطالعه کوم او بیا مطالعه یې ته میلان او غوښتنه زیاته سي، نو د مطالعې پیل اسانه کېږي. په هر کار کې پیل گران دی. که څوک مطالعه پیل کړي نو یو لړ ستونزې خپله له منځه ځي. خو پیل باید په یوه جدیت سره پېچي په خپله بې عزمي او سستی لاس بری سي. هر کار په پیل کې څه چمتو والی غواړي، په اصطلاح تو دیدل ضروري دي. نو د کار د پیل لپاره که موږ ښه ماده نه یو او ژر بیرته راڅخه پاته کېږي او دوهم ځلې پیل کولو ته اړ کېږو، په هغه صورت کې چمتو کیدل یا په عامه اصطلاح تو دیدل دوه ځلې وخت راڅخه غواړي.

کله چې مطالعه پیل یې، بیا لږ تر لږه یو دوه ساعته مطالعه باید په جدیت سره وسي، وروسته تفریح لازمه ده. کومه مطالعه چې ډیر وخت او پرته له تفریح څخه وي، هغه ښه ذهن نه اخلي، که د مطالعې وخت پرته له تفریح څخه اوږد سي، هغه ستړیا چې پیدا کېږي د موضوع او کتاب په بدلون نه ختمیږي. څو که یې وخت لنډ او جدیت یې زیات وي، راپیدا سوي ستړیا د موضوع یا کتاب په بدلون کمیږي. نو له کتاب څخه څه ترلاسه کول داسې کېږي چې د کتلو وخت یې اوږد نسي، تفریح وکړای سي، په همدې کم وخت کې د ذهن تمرکز ساتل سي او په بل کار د هغه تمرکز اخلا نسي.

له دې خبرو سره، سره د د لېه پاره چې له مطالعې څخه
ژر مطلب ترلاسه کړئ، دې ټکيو ته پام وکړئ :

۱- د کومي ژبې چې کتاب گورئ، په هغه ژبه کې
دلغاتونو ذخيره زياته کړئ. د دې کار لپاره له فرهنگونو،
ډکشنريو، قاموسونو، دلغات له کتابونو څخه گټه واخلي. په
دې هکله غوره کتاب هغه دی چې :

"دلغت معنی، تلفظ، سمه املا، دلغت ډول چې د کليمې کوم
پاټکي دی. يعنې وېنې چې اسم دی، فعل دی که حرف يا... دی
او دلغت د استعمال طرز او ځای وېنې."

دلغاتونو ذخيره هم په خپله په ذهن کې نه ډېرېږي په ډول، ډول
لارويې خلک زده او يادوي.

ننځي کسان د هر لغت لپاره کارت ليکي، د هغه لغت معنی،
تلفظ، مترادف، متضاد او څو جملې ورسره ليکي هغه کارت له
نورو کارتونو سره د الفبا په ترتيب ډډي او کله، کله يې گوري.
ننځي کسان ورته بيله کتابچه لري. لغات له ټول څرنگوالي
سره پکې ليکي او کله، کله يې لولي.

ځينې بيا چې ترکتلو لاندې کتاب يې خپل وي تر نوي کليمې
لاندې خط کاږي او هغه څو، څو ځله تکراروي.

خو ما په خپله چې کله مطالعه پيل کړه، دوه درې کتابونه به
مي غوره کړل، کوم لغتونو چې به راته نوي وو، دهغوی
معنی مي وموندله، تر هغه به مي د کتاب هغه برخه چې نوي

لغاتونه پکي ووپه تکرار سره کتله، ترڅو به هغه نوي لغاتونه، دهمهغه کتاب په جملو کي راته بلد او اشنا سول.

۲- دلغت او کلیمې ترپوهیدلو وروسته، د مطلب د اخستلو لپاره په جملو پوهیدل ضروري دي.

کلیمه په لیکنه کي د خښتې او جمله دیوې ټوټې حیثیت لري چي له څو خښتو ودانه سوي وي، لیکوال خپل مطلب د جملو په ترڅ کي بیانوي. د جملو مطلب او مفهوم په دوولارو اخستلای او ورباندې پوهیدلای سواي :

الف : یاداچي د جملو؛ کلیمې ییلې، بیلې وپیژنو، بیا ورته پیوند ورکړو او له هغه پیوند څخه د لیکوال په مطلب یا په هغه معلومات چي په هغې جمله کي یې ځای کړی وي پوه سو. دا به یاداسي وي چي لغاتونه به راته اشنا ویا داچي دلغاتونو په کتابونو کي به یې معنی پیدا کوو.

ب : که لغاتونه هم وپیژنو خو په ښکاره د لیکوال مطلب پکي نه معلومېږي، د دې ډول مطلب د پوهیدلو لپاره استنباط دی، خو په جملو کي پټ مطلب پیدا کړو. دې جملو ته پام وکړئ :

۱- هغه دی یو څوک راراوان دی .

۲- زما په نظریو څو ځنډه شېخ ښکاري، ممکن انسان وي.

۳- یاره ما هم مارتې په لستوني کي ځای ورکړی دی.

په اوله جمله کي هیڅ ستونزه نشته. په څوک او روان پوهیږو له جملي څخه مطلب اخستلای سواي.

په دوهمه جمله کي لغاتونه راته گران دي. په فرهنگ کي به د خوځنده، شبح او احتمال معناگانې پيدا کړو او بيا به له جمله ې څخه مطلب واخلو.

په دريمه جمله کي لغاتونه اشنا دي، خو مطلب پکي پټ دی. په اشنا کليو پوهيږو چي، له ليکوال سره په ټولگي، دفتر يا گاونډ کي داسي څوک اوسيږي چي د ډور سره مينه نلري، خونېغ په نيغه يې څه ويلاندې. هغه يې له مار سره ورته بللې او نژدېوالي يې په لستونې تعبير کړې دی.

په يوه ليکنه کي د څو جملو له يو ځای کيدلو څخه، يوه ټوټه (پاراگراف) جوړيږي. کله چي په کلامه او جمله وپوهيږو نو بيا بايد په پاراگراف هم وپوهيږو. په پاراگراف کي ډير وخت لومړنۍ جمله اصل مطلب بنسټي او نورې جملې دهغې د تشرېح او تائيد لپاره راځي. لوستونکي بايد پاراگراف اصل مطلب درک کړي، د نور جملو په مرسته يې اثبات، تشرېح او تائيد ومومي او له نورو جملو سره يې پليکي وگوري ترڅو معنی او مطلب ورته بشپړ ښکاره سي.

داجملي په غور سره وگورئ:

۱- قلم د ژبي نائب او په ځای ناست دی.

۲- قلم د ژبي په خير حرکت کولای سي، دانسان د ذهن څرگندونه کوي، خوهله چي انسان د قلم په ژبه وپوهيږي.

۳- په هيڅ ټولنه کي د قلم اهميت پټ نه دی.

۴- د قلم خوځيدل، انساني تاريخ جوړيدل او تمدن له

یوانساني نسل څخه بل ته تقلیدل دي.

په اوله جمله کي، اصل مطلب چي د قلم اهمیت دی بیان سوی دی او په دوهمه جمله کي وضاحت ورکړل سوی دی. نورې جملې د همغهې مدعا د ثبوت له پاره لیکل سوي دي.

۴ کله چي په لغت، جمله او پاراگراف پوه سو، نو د بشپړې لیکنې په مطلب پوهیدلای سوای لیکنه که د کتاب د څپرکي په څیروي، که د مجلې یا جريدې کوم مضمون وي، خو له ټوټو (پاراگرافونو) څخه جوړه سوي د لودا ټوټې، ټولي یو ډول نه وي. لومړنۍ پاراگراف په یوه ځانگړي ډول لیکل سوی وي چي د لیکوال مقصود هدف په ښکاره تړي معلومېږي. نور پاراگرافونه هم داسي لیکل سوي وي چي د لومړني پاراگراف د جوړښت او معنی ملگرتیا ولري. وروستني پاراگراف د پایلي پاراگراف دی او د مضمون لنډیز. په دې پاراگراف کي لیکوال خپل هدف په نورو تورو بیانوي. ځېني پاراگرافونه بیا د لیکوال د نظر بدلون ښيي چي د مضمون له یوه لوري بل لورته لوستونکي بیايي.

یوه بشپړه لیکنه هغه وخت پیژندلای کیږي چي د پاراگرافونو مطلب اوله یوه بل سره یي اړیکي وپیژندلای سي. په پاراگرافونکي د لیکونکي په مقصد هم پوه سو اوله هغه نظر او موضوع سره یي ځانگړی احساس هم درک کړو.

خپله حافظه غښتلې کړئ

د حافظې نډه په ذهن کې د معلوماتو ثبتول او بیا یادول دي. خو مره چې یوه موضوع ښه درک یې هغو مره ښه په حافظه کې ثبت کېږي.

په حافظه کې د مفهوم ثبت ک په پدل په وخت او اشخاصو کې توپیر لري. ځنې کسان یې ژر حفظ کوي او ځنې وروسته، ځنې ټول مطلبونه ضبط کولای سي او ځنې څه برخه.

له حافظې څخه هېږدل هم توپیر لري. از مینستونه ښیي چې ۵% معلومات په لومړي ساعت کې، ۶۵% په ۲۴ ساعتونو کې او ۸۰% معلومات له زده کړې او پوهیدلو څخه وروسته تریو میاشتې پوري هیرېږي او له حافظې څخه وزي. حافظه د نورو غړو په څیر په تمرین غښتلې کېږي او هم کمزوره کېږي.

ارامتیا، مناسب خواړه، بدني روزنه او تفریح، د جسمي او ذهني وغتیا خیال ساتل، مهال ویش درلودل او مطالعه کول، هغه څه دي چې حافظه ورباندې غښتلې کېږي.

مغزي ناروغتيا

تراندازه ډير ذهني کاراوله حافظې څخه بي ځايه گټه اخيستل حافظه او مغز ستړي کوي.

د مغزي روغتيا له پاره بايد د وينې ته پوره اکسيجن ورسېږي، پوره خوب او آرام وسي، له سگرت څکولو او د ځينو مسکنو او آراموونکو درملونو له استعمال څخه ډډه وسي. ښه خواړه مصرف سي. که ورسېږي، له هڅې، ينې، غوښې، سبزيجاتو، کبانو، شيدو او مستو څخه گټه ترلاسه سي. بدني روزنه و سي. دنومو، شعرونو، ورځني کارونو او خپل معلومات په يادولو حافظه غښتلي کولای سي.

حافظې ته د معلوماتو د سيدلولاري، زموږ پنځه گوني حواس دي. دهغوی دروغتيا او ورڅخه د ښې گټې اخستلو خيال ساتل په کار دي.

دا ځان ته معلوم کړي چې په اوږدولو کې په ليدلو ستاسو حافظه معلومات ښه خوندي کولای سي. په همغه لاره معلومات ورکړي. د ځينو خلکو حافظې داسي وي چې که خپل معلومات وليکي حافظه يې ښه ساتلای سي. په هر حال که ستاسو حافظه چې په هره لاره عادت سوي وي، له هغې لاري څخه کار واخلي.

د حافظې ارامتيا

استراحت او ارامتيا، د حافظې له پاره ضرورده. استراحت د بدن سترېالري کوي، عصبي او روحي فشار کموي. تر استراحت وروسته شخص بيا مطالعې ته ښه چمتو وي. په لنډه شېبه استراحت کي لوستل سوي او کتل سوي معلومات له نورو معلوماتو سره يوځای کيږي. که تر استراحت وروسته، دکمې شېبې لپاره تيره کتل سوي موضوع يوځل بيا وکتل سي، د حافظې د ساتلو ځواک زياتېږي. حافظه په پيل کي د يادولو او ساتلو ځواک زياتوي خو وروسته د قدرت بايلي. ددې قدرت د بايللو دمخنيوي له پاره بايد ترڅه مطالعې وروسته، يوه لنډه شېبه آرام وسي.

يو مطلب بايد تر يوه ساعت زيات وخت ونه کتل سي. په دې معنی چي که يو ساعت مطالعه وسي، حافظه لښه هم وي خو يوه شېبه استراحت ضرور دی. استراحت په دې معنی نه چي تر هر ساعت وروسته بيه سئ. بلک د مطالعې په منځ کي پنځه دقيقې بې مطالعې کښناستل، گرځيدل او يا موضوع بدلول، د حافظې غوره استراحت دی.

په موضوع پوهيدل د مغز کار دی، ساتل او بيا راگرځول يي د حافظې کار دی. که استراحت ونه سي، له حافظې سره ذهن هم سترې کيږي او د حواسو تمرکز هم کميږي. لنډه شېبه استراحت، داگته هم لري چي ذهن ټول سوي معلومات جذب کړي او حافظي ته يې وسپاري. ډېرو پوهانو گراني مسئلي په اوږده مطالعه کي حل کړي ندي، خو په استراحت کي يې حل موندلی دی.

د حواسو تمرکز او د حافظې تقويه

که په یوه موضوع کې داسې فکر کوئ چې نور افکار ستاسو ذهن اخلال نکړي، دې حالت ته د حواسو تمرکز وایي.

د حالت په تمرین سره خپلیدلای سې. کونښن و سې چې د مطالعې وخت کې حواس تمرکز ولري (د حواسو تمرکز د حافظې قدرت زیاتوي) او ترڅو شیبو وروسته ځنډ وکړل سې. په سوي مطالعه کې پوښتنې راپورته سې، کومه موضوع چې حل سوي نه وي هغه یادداشت سې...

دیکټو ته پام وکړي ترڅو د حواسو په تمرکز کې درسره مرسته وکړي:

۱- په چاپیریال کې، د حواسو تمرکز نه پیدا کړي. نولوملې بهرنې نړۍ څخه ځان گوښه کړئ او داسې ځای مطالعه غوره کړئ چې آرام وي، رڼا وي، مناسبه هوا ولري، غږ او غوږ نه وي.

۲- د مطالعې ځای کې چې څه شی اخلال پیدا کوي هغه لري کړئ، لکه د لوبو لوازم، راډیو، تلویزیون او ...

۳- لوږه، تنده او ستړیا، د حواسو د تمرکز مخه نیسي، که وږي یا تېري یاست، څه وخورئ او وڅښئ او که ستړي یاست، مطالعه مه پیل کوئ.

غږ ته و لو غوره تمرین دادی چې په نا آرام چاپیریال کې له مطالعه پرته خپل ذهن عادت کړئ. ځکه هر ځای او هر وخت نسو کولای چې مناسب او آرام محیط پیدا کړو.

څرنگه حافظه تقويه کړو

د يو ټولو موضوع بيا مطالعه، هغه هم تر مطالعې وروسته په خوشبختۍ، که دلنډي مطالعې په توگه وي، د حافظې له تقويې سره مرسته کوي.

په دې توگه چې نوي راغونډ شوي معلومات له تيرو سره يوځای کوي، ربط ورکوي او حفظوي يې. که د مطالعې په وخت کې لنډې يادښتونه واخستل سي دا کار هم حافظه غښتله کوي.

فرانسس بيکن وايي: "لوست او مطالعه انسان ډکوي، خبرې کول انسان چمتو کوي او ليکنه انسان دقيق او ځيرک کوي." د حافظې د تقويې لپاره دې ټکيو ته پام کوئ:

- ۱- هدف ولرئ.

- ۲- له مطالعې سره علاقه ولرئ او په جديت سره مطالعه وکړئ.

- ۳- د مطالعې په موضوع تمرکز ولرئ.

- ۴- د مشاهدې او کتلو دقت د زده کړې پيلامه ده.

- ۵- ډير مفاهيم او مطلبونه يوځای حلفظي ته مه سپارئ. مطالب په ډير وړو پاڼو کې ومه ویشئ، ترڅو مطلب بې ربطه نشي.

- ۶- گران مطالب په څو وړو برخو وویشئ.

- ۷- هره ورځ په ټاکلي وخت او ټاکلي ځای کې مطالعه کوئ.

ښه غوږ ونيسئ

د معلوماتو په راتلونکو کي چي څرنگه سترگي کار کوي، هغسي غوږونه هم کار کوي.

څيړنيزي چي هر عادي وگړی ۷۰٪ ورځنی وخت له نورو سره تيروي، په منځنۍ توگه د يو شخص وخت ۹٪ په ليکنه ۶۱٪ په لوستلو ۳۰٪ په خبرو کولو او ۴۵٪ په اوریدلو تيریږي.

سره له دې چي ډیر وخت په اوریدلو تېرېږي خو زیات کسان سته چي دې خبري ته په بي پروايي سره گوري. از مینستونو دا هم ښوولي ده چي په دې اوریدلو کي یوازي د ۵۵٪ وخت په کچ، گټه اخستله کیږي او دا وریدلو د شیبو ۷۵٪ وخت هسي تیريږي.

په اوریدلو کي اړتیا او موخي ډېري دي خو هر څوک هره اړتیا او هدف خپل نه گڼي.

راډیو ته دوخت د دتیر، تفریح او اطلاعاتو د زیاتوالي له پاره غوږ نیول کیږي. دولت د ستونزو اظهار ته، د سیاسي خلکو وینا ته، د زده کړې درسو نوته او د پلورونکو تبلیغاتو ته غوږ نیول کیږي. خو که هر څه ته او هر چیري غوږ نیول کیږي، دلته کي په پام کي نیول بي گټې نه دي:

۱- که وغواړئ چې په کومه غونډه کي د چاپخبرو ته غوږ ونیسئ، نومخته تردې چي په هغې غونډه کي گډون وکړئ، د ویناوال د شخصیت په هکله باید پوه سئ چي نوم، دنده او زده

کړي يې څه دي؟ دا ډول پلټنه ستاسو ذهني ډاډ زیاتوي او ذهن متمرکز کيږي.

ځیني ویناوال، د خبرو موضوع مخته په اوږدو نکویشي. په داسې صورت کي هغه لیکنه باید په غور وکتله سي. کوم ځای او خبره چي مهمه او یا گرانه وي، هغه معلومه کړئ او د وینا په وخت کي ورته متوجه اوسئ.

۲- تاسو که ټولگی ته ځئ، کوم کتاب ته کښینی او یا په کوم کنفرانس او غونډه کي گډون کوئ، کیدلای سي، د خبرو موضوع یاد ویناوال شخصیت درته غوره او مطلوب نه وي. په همدې بهانه غوږ نه نیسئ او دابي گټې کار گڼئ، خوله ځان سره باید هڅو کړئ چي ایادلته دد ځله پاره راغلی یم چي دخلگوڅي وگورم، ویناوال به زما دوست او یار وي، د خبرو موضوع به راته خوندوره وي؟

نه دا به هیڅ نه وي او نه دې ته راغلي یاست. ستاسو دلته ناسته، یوازي ددې لپاره ده چي څه واورئ او څه زده کړئ. که مو، موخه داده بیا د ویناوال او د وینا څرنگوالی مهم نه دی. که هر څوک وینا کوي، هر څه وایي، تاسو ته باید بي توپیر وي او هغه څپلو معلوما تو د زیاتوالي له پاره واورئ. داسي نده چي زده کړه او تحصیل به تل خوندور او خوشحالوونکی وي، ستونزي به کالئ، شپي به رڼوئ او ډیر څه به ورته پریږدئ. دلته هم ستاسو راتگ باید د زده کړي په غرض وي او ټولي ستونزي وزغمئ. اصلاً ځان پلټونکی

او غوښتونکي کړي ترڅو څه ترلاسه کړي.

۳ که تاسو کومه ليکنه گوري، ځنډ او چټکتيا ستاسو په
اختيار کي ده. که په کومه موضوع ونه پوهيدلى، بيا ورباندې
راگرځيدلى سئ. خو وينا د غسي نده. خبره چي ووته، لاړه، بيا
نه راگرځي. ستاسو مخته بايد ورته پام وي. وينا وال هم انسانان
دي، کم وسي به لري، ځيني به ژر، ژر، ځيني به ورو، ورو، څوک
په لوړ غږ او څوک به په ټيټ غږ غږيږي. ځيني به دخبرولړي،
منظمه ساتلاى سي او ځيني بيا داوس نلري، ځيني په
مثالونو، کيسو او ټوکود خبرو لمنه پراخوي.

خو په هر حال تاسي بايد د وينا وال دخبرو او وينا رڼ وپيژنئ
او ورسره اوږه په اوږه لار سئ، ترڅو ورڅخه څه زده کړئ. د
وينا وال دخبرو په ډول پوهيدل، هلته ډير ضرور دي چي څوک
ورسره ډيره ناسته ولاړه لري. لکه په ټولگي کي ښوونکي او يا
نور استاذان چي په ازاده توگه کتابونه وايي.

ځيني وينا وال بيا دومره په ځنډ خبري کوي چي د اوريدونکي
پام بلې خواته کيږي، زيار وايستل سي چي له داسي خبرو څخه
هم ځان پري او لري نکړي.

دا چي تاسو کولاي نسئ د وينا وال عادت بدل کړئ، نو ضرور
داده چي خپل ځان ورسره بدل کړئ.

موږ بيا په غونډه کي کيږي او د غونډو برخه وال يو ډول
خلگ نه وي. زيار وباسئ چي دنورو، خبري، ټوڅلى، د کاغذ

او قلم کښهاری تاسوله غوړنيولو ونه باسي. که بيا هم تاسو
غوړنيولای نسوای، خای بدل کړئ.

هغه کسان چي په داډول خای او حال کي ښه غوړنسي
نيولای، هغه به داسي عادت سوي وي، بي حوصلې به وي او يا
به يي اراده کمزوري وي.

د حواسو د تمرکز او په ډاډ سره د غوړنيولو يو دښمن، د چاهغه
عادت دی چي د خيالونو په نړۍ کي ډوييزي.

که دا کسان په دي وپوهيږي چي د خيال په نړۍ کي گرځي نوله
دې چال څخه ځان ژغورلای سي او هغه داسي چي تل ځان ته
متوجه وي، کله چي يي خيال او وهم د حواسو لاره ووهله، ژر دي
په يوه منډه ترې تړپ کړي او د واقعيت دنيا ته دي
راسي. کيدلای سي په څو ځايونو کي داسي پاملرنه دانسان
هميشني عادت بدل کړي.

ځيني کسان دا عادت لري چي ترويناوال، دهغه څيري،
جامو، دريدلو اولاس ښورولو ته زيات گوري. دا کسان هم خپل
حواس متمرکز کولای نسوای. د دې عادت د بدلون له پاره لنډه
لاره داده چي يوازي دويناوال څيري ته وکتل سي.

۵- څوک چي په غونډه کي وينا کوي، وينايي څو برخي لري:
سريزه، متن او پايله. زيار وايستل سچي په سريزه کي
دويناوال پيل او بيا دې ته متوجه وي چي ويناوال څرنگه خپل
مطلب ته ځي، څرنگه اوريدونکي ځان ته متوجه کوي...
ځيني ويناوال، سريزه په داسي څيزونو پيل کوي چي هغه

ټولوته ښکاره وي. ځينې خولا پيل په کومه لطيفه کوي.
دوينا دوهمه برخه، دوينا متن د دواړه هم ځيني په دوو
پړاونو کې ښکاره کوي: يوه د موضوع مطرح کول او بل اصل
مطلب يادول او ثبوت کول.

د موضوع په مطرح کولو کې بايد هغه جملې درک سي، کومې
چې مقدمه او دواړه سره بيلوي. ځيني يې اظهار کوي. داسې
وايي نن زموږ دوينا موضوع ده... زمانه خبرې ده... په
هکله دي. بايد پوه سوچي... په دې برخه کې خپلې خبرې په څو
پړاوونو کې هم مطرح کولای سي، مثلاً
ووايي: زما د خبرولو مړنځ ده... په هکله، دوهمه برخه د
... او دريمه برخه د پايلي او نتيجې په هکله ده.

د دې برخې بل پړاو متن دی چې وينا وال خپل هدف او مطلب
وايي او تشرېح کوي يې. په دې برخه کې خبرې ډيرې نه وي
، استدلال پکې ډير وي، خو دا څو جملې دوينا روح ده او بايد په
غور واوريدلې سي. دا جملې او نکتې په يوه اوبله پسې لړۍ
لري. نو کيدلای سي او ريدونکي يې دوينا وال په ځيني
جملو، سره بيلې کړي. مثلاً اوس به را سوډېته چې ... اوس به
راوگرځو. تردې وروسته به ... او يا نوري جمله يې وايي چې
اوريدونکو ته د مطلب ډول، ډول پاټکي معلومېږي. دا جملې
بايد تکيه سي، ځکه د موضوع برخې بيلوي، مطلب ښکاره کوي
او بلې برخې ته سامع متوجه کيږي.

په دې برخه کې ويناوال هره اصلي خبره او نکته په لنډو الفاظو کې وايي، کيدلای سي د ټولو د فهم وړنه وي نو څنگيزي جملې ورسره وايي، وضاحت ورکوي او دلايل راوړي د افري او څنگيزي جملې هم بايد په غور و اويدل سي.

دوينا وروستنی برخه پايله او نتيجه ده چې خورالنده وي او په ځانگړيو عباراتو پيل کېږي. مثلاً، لنډه داچي... نو د خبرو پايله داده... په نتيجه کې بايد ووايو....

او بيا خپل مطلب په لنډه خوښکاره الفاظو وايي. کله، کله ويناوال خپلي وينا او د چاپيريال د ناخوالو او ستونزو ترمنځ په پايله کې اړيکي ښيي.

د ويناوال ټوله وينا هم داسي نده چې ټوله ياده سي. اړيکي او تسلسل يې درک او مطلب يې په متن کې ځان ته معلوم کړی. آن داچي کومې فرعي خبرې کوي هم د يادولو وړ ندي، يوازې د هغوی په مرسته په اصل مطلب ځان پوه کول ضرور دي. دوينا مطلب له ځان سره ساتل اصل خبره ده.

فرعي خبرې هم ځېني وخت ويناوال په بيلو جملو بيلوي. مثلاً؛ په دې ترڅ کې، سربيره په دې... او د اهرم چې....

٦ کله، کله د کوم ويناوال وينا، ستاسوله عقيدې، نظر، عنعنې او قانوني اصولو سره مخالفه راځي، په داسي حال کې بايد خپل احساسات او عواطف په کنترول او اداره کې ولری. داسي نه چې خداي واورئ او تر دد وړاندي ورباندې بريد وکړی يا د غوږنيو لپا ملرنه او د حواسو تمرکز وبايلی.

په هر حال لومړي دويناوال پيغام درک کړی او بيا يې له خپلو افکارو سره پرتله کړی. نژدې يې ومنی او لري يې پريږدی.

له کتابتون څخه گټه واخلي

کتابتون د انساني پوهې پيړيو، پيړيو خزانه ده. په هر کتابتون کې په زرگونو اهيلو نونو ټوکو کتابونه موجود وي. تاسو لومړی بايد کتابتون له نژدې وگورئ، هلته د کتابتون له مسئول څخه نقشه ترلاسه کړئ او يا د کتابتون څوړندې نقشي وگورئ او پيدا کړي چې په دې کتابتون کې مجلې او ورځپاڼې چېرې دي؟ نادر او هغه کتابونه چې بل ځای نه پيدا کېږي چېرې دي؟ کوم ډول کتابونه وړلای سئ او کوم ډول کتابونه يوازې دلته کتلاي سئ؟ د کومو نقاشيو وټابلوگاني دلته موندل کيدلای سي؟ د کومو خطي کتابونو مايکروفيلمونه دلته سته. په دې هم ځان پوه کړئ چې د کتاب ورکولو او اخستلو طريقې يې څه ډول دي او ...

د کتابونو ترتيب او تنظيم

دا چې په يوه کتابتون کې په ميليونونو کتابونه موجود دي. دلته پاره چې هر کتاب په اساني سره ترلاسه سي، نو د منظم اېښودلو له پاره يې يو نظام په کار دی. په نړۍ کې دوه سيستمونه رواج لري: يو د ديوي لسيز سستم (Dewey Decimal system) او بل د کانگرس د کتابتون سستم (Library of congress).

- د دیوي اعشاري سستم، په ۱۸۷۶ میلادي کال، د امریکایي ملویل دېوي له خوا ترتیب سو. په دې نظام کې یې ټول کتابونه په لسو برخو ویشلي دي او هره برخه یې په لاندې ترتیب په حسابي شمیره کې راوستلې ده:
- ۱- عمومي لار: د ایره المعارفونه، دلاربنوونې کتابونه او فرهنگونه، خطي نسخي. ۹۹-۰۰۰
 - ۲- فلسفه: روح پیژندنه، اخلاق، منطق، میتافزیک، سحر، د انسان رفتار (کړه، وړه) ۱۹۹-۱۰۰
 - ۳- دین: د دینونو تاریخ، ملتونه او مذهبونه، مذهبي موسسي او ... ۲۹۹-۲۰۰
 - ۴- اجتماعي علوم: سیاسي علوم، ټولنپیژندنه، اقتصاد، مسلکونه، ښوونه او روزنه، رسم، رواج او احصایه. ۳۹۹-۳۰۰
 - ۵- ژبپوهنه: پښتو، دري او نوري بهرني ژبي ... ۴۹۹-۴۰۰
 - ۶- الخالص نظري (مثبت) علوم: ریاضي، فزیک، کیمیا، بیولوژي، جغرافیه ... ۵۹۹-۵۰۰
 - ۷- عملي علوم او فنون: کرهڼه، هواپیژندل، صنعتي، طبي او نور علوم ... ۶۹۹-۶۰۰
 - ۸- ټکلي صنایع او تفریحي موضوعات: نقاشي، معماري، مجسمي جوړول ... ۷۹۹-۷۰۰
 - ۹- ادبیات: شعر، دیوانونه منظومي، داستانونه، تمثیلونه، نړیوال ادبیات او ټول ادبي معلومات. ۸۹۹-۸۰۰

- ۱۰-تاریخ: داسیا، اروپا...عمومي تاریخونه، سفرنامي،
د ملتونو تاریخ... ۹۰۰ - ۹۹۹ .
- داهره برخه بیا په لسو، لسو برخو ویشل کیږي. مثلاً، د ۵۰۰ شمیري برخه چي علوم دي بیا داسي ویشله کیږي:
- ۵۰۰-۵۰۹: خالص علوم.
- ۵۱۰-۵۱۹: ریاضیات.
- ۵۲۰-۵۲۹: ستوري پیژندنه.
- ۵۳۰-۵۳۹: فزیک.
- ۵۴۰-۵۴۹: کیمیا.
- ۵۵۰-۵۵۹: ځمکه پیژندنه.
- ۵۶۰-۵۶۹: فوسیل پیژندنه.
- ۵۷۰-۵۷۹: ژوند پیژندنه.
- ۵۸۰-۵۸۹: نبات پیژندنه.
- ۵۹۰-۵۹۹: حیوان پیژندنه.
- د پورتنی ویش هر هره برخه بیا په لسو، لسو برخو ویشله کیږي. د ساري په توگه ۵۱۰ بیا داسي ویشل سوي ده:
- ۵۱۱- حساب
- ۵۱۲- الجبر.
- ۵۱۳- هندسه.
- ۵۱۴- مثلثات.
- ۵۱۵- ترسیمي هندسه.
- ۵۱۶- تحلیلي هندسه.

۵۱۷- جامعه او فاضله حساب.

۵۱۸- تصويري هندسه.

۵۱۹- احتمالات.

داویش بیا هم په لسو برخو ویشل کیږي خو دا ځل په (/) نښه بیلېږي. د ساري په توګه: ۱۱ شمیره چي د حساب برخه ده،

د حساب په اړوند څانګو داسي ویشل کیږي :

د حسابي سیستم مربوط کتابونه ۵۱۱/۱.

د حساب اصلي عملي ۵۱۱/۲.

د لومړنیو عددونو اړوند بحثونه ۵۱۱/۳

او داسي نور تر ۵۱۱/۹.

ددې نظام تر څنګ چي نړیوال سیستم دی، د کتابتون بل نظام د ګنګرې کتابتون نظام دی چي په هغه کي هم په زرګونو کتابونه په منظمه توګه خوندي کیدلای سي.

ددې نظام توپیر د ډېوي له نظام سره دادی چي د کتابونو عمومي ویش، د شمیرې په ځای په حروفو سره بېلېږي.

مثلاً په دي نظام کي عموميات په A او کرهڼه، د څارویو روزنه او ښکار په S ښودل کیږي.

دا خو و هغه نظامونه په کومو چي په کتابتونونو کي کتابونه ورباندي لسي اینښودل کیږي چي بیلول او پیدا کول یي اسانه دي.

خوداچي دکتلو او ورلوله پاره کتاب څرنگه پيدا کړئ. نو بيا هر کتاب ته يوه پاڼه لیکل کيږي، چي په هغه کې د کتاب ټولي ځانگړتياوي لیکل سوي وي.

د اپاني يا کارتونه درې ډوله ترتيبېږي:

- ۱- هغه چي د لیکوال په نوم وي.
- ۲- هغه چي د کتاب د عنوان په نوم وي.
- ۳- هغه چي د کتاب د موضوع په نوم لیکل سوي وي.

کتابتونونه همدا درې ډوله پاني لري او څوک کولای سي، په دي لارو کتاب پيدا کړي.

که چاته د مؤلف نوم، د کتاب نوم او يا د کتاب موضوع معلومه وي، کيدلای پيژني پيدا کړي. د اپاني په يوه الماری کې داسي ايښي وي چي هغه واړه روکونه لري او د حروف په ترتيب پکې ايښودل سوي وي. شکلونه وگورئ.

ريان - عبدالله گل	۲۹۷/۲
۱۳۳ هـ ش	L758
اسلامي علمي نهضت	کويته
د عبدالله گل ريان ليکنه	۸/ مخونه
يونان تيد پريس	مصور
۱۳۷۷	۱۸ سانتي متره
۱- د مسلمانانو علمي خدمت. ۲- مشهور مؤلفين. ۳- کتابتونونه	LB2830/5-L55
۱/۱۲۳-۵۲	297/2
	(کنگره)

اسلامي علمي نهضت	۲۹۷/۲
ريان - عبداللہ گل ۱۳۳/ھش	L758
اسلامي علمي نهضت د عبداللہ گل ريان ليکنه	
کويته يونائټيډ پريس ۱۳۷۷	
۸/ مخونه مصور ۱۸ سانتي متره	
۱- د مسلمانانو علمي خدمت. ۲- مشهور مؤلفين. ۳- کتابتونونه	
۱/۱۲۳-۵۲ 297/2	LB2830/5-L55
(دکنگر . کتابتون)	

مشهور مؤلفين	۲۹۷/۲
ريان - عبداللہ گل ۱۳۳/ھش	L758
اسلامي علمي نهضت د عبداللہ گل ريان ليکنه	
کويته يونائټيډ پريس ۱۳۷۷	
۸/ مخونه مصور ۱۸ سانتي متره	
۱- د مسلمانانو علمي خدمت. ۲- مشهور مؤلفين. ۳- کتابتونونه	
۱/۱۲۳-۵۲ 297/2	LB2830/5-L55
(دکنگر . کتابتون)	

په هر روک کي چي پاڼي اينودل سوي دي، د هر حرف لپاره بيا هم په دننه کي نښاني لري. لکه (۲) شکل .
اوس پام وکړي دلومړي کارد (پاڼکي) تشریح ته :
ريان - عبداللہ گل د مؤلف نوم دی چي لومړی تخلص اوييا نوم ليکل کيږي .
۱۴۳۰ مؤلف د زېږيدلو نيټه نښي، که مړ سوی وي نو ورسره هغه هم ليکي .
اسلامي علمي نهضت : د کتاب نوم دی .

عبداللہ گل ریان: د مؤلف نوم بنیې چې تر تخلص وړاندې
لیکل کیږي. که لیکوالان دوه وي د بل لیکوال نوم هم دلته
ورسره لیکل کیږي.

کوټه: دخپريدلو ځای .

یونانیټد پریس: دخپرونکي موسسي (یا شخص) نوم لیکل
کیږي.

۱۳۷۷: دخپريدلو کال بنیې.

۸۰ مخونه: د کتاب مخونه بنیې.

مصور: که کتاب تصویرونه لري، نومصور لیکل کیږي.

۱۸ ساتي متره: د کتاب اوږدوالی بنیې.

د مسلمانانو علمي خدمت، مشهور مؤلفین، کتابتونونه
اونو عنوانونه دي، چې کیدلای سي د کتابتون مسئل ته يي
ورکړو.

LB283/5 – L55 دادکنگرې د کتابتون دنظام نمره بنیې.

۲۹۷/۲ د ډېوي دنظام نمره بنیې.

۵۲ – ۱۰۱۲۳ د کتابتون دمسئولينو ځانگړي نمره بنیې چې

د کتابتون په فني چارو پوري اړه لري.

د کارت په پاسنۍ بنسټ لورته گونښي ۲/۲۹۷، L758 هغه

نومره ده چې په کتابتون کي د کتاب دقيق ځای بنیې.

نوردواړه کارتونه هم ورته پاڼي دي. خويوازي په دوهم کي

د کتاب عنوان او په دريم کي د کتاب يوه موضوع لومړي لیکل

سوي ده.

داچي هر کتاب درېو له پاڼي په کتابتون کي لري نو که په پاڼه د کتاب نوم، د مؤلف نوم یا د کتاب موضوع معلومه وي. کتاب په کتابتون کي موندلای سوای. پورتنی کارت هسې نمونه ده.

له دې پاڼو سره، سره په الماریو او روکونو کي نوري پاڼي هم د لارښوونې له پاره ایښي وي د ساري په توگه:

غزنی	د پاڼه ښيي چې غزني په دوو املا وولیکل کیږي
وگورئ غزنین	خو په دې کتابتون کي یې املا (غزنی) ده.

مولو. شمس الله وگورئ: کمالزاده	پاڼه ښيي چې مولف دوه نومونه لري او لته یې په دوهم نوم کتاب قید دی.
--------------------------------	--

اسلا اوهم وگورئ: مذهبه، مسجدونه تصوفي فرقي او	پاڼه د ښيي چې له یوې عادي موضوع څخه تاسو یې خاصي او دقیقې موضوع ته بیایي.
---	---

د داسي پاڼو د لارښوونې له پاره دا ټکي هم په پام کي ولرئ.

د کتاب په نوم یا موضوع کي هغه خورا ځانگړي کلمه غوره کړئ ایا یې د موندلو هڅه وکړي. مثلاً: که وغواړئ چې د (څرنګه مطالعه وکړو) کتاب پیدا کړئ نو مطالعه غوره کړئ اود "م" پاڼه پیدا کړئ.

۲- دتعريف حروف لکه دانگليسي an, the, په نظر کي مه نيسي.

۳- د مؤلف په نوم پاڼه کي تل تخلص لومړی ليکل کيږي نوپه نوم پسي نه بلکي په تخلص پسي وگرځي .
که ديوه مؤلف خو نور اثار هم وي . دهغه کار تونه هم له پيدا سوي پاڼي سره ايسنودل کيږي .

۵- د کليمو املا لکه څرنگه چي تلفظ کيږي ، هغسي ليکل کيږي لکه عيسى د عيسا په املا او اسحق د اسحاق په املا .
موندل کيږي .

۶- عددونه او ارقام تلل په حروفو ليکل کيږي .
(۱۰۰۰ مسئلي) د "ز" تر حرف لاندي موندل کيږي .

۷- که د عنوان په پاڼه کي لومړی ديوه کسب ، امتياز او يا بله کلمه راغلي وي ، په هغه نوم موندل کيږي . لکه مولوي کمالزاده . په "م" او غازي احمد شاه د "غ" په حرف پيدا کيږي .

۸- د مؤلف په پاڼه کي القاب او نوم په نظر کي نه نيول کيږي .
مثلاً مولوي شمس الله "کمالزاده" د ک په حرف پيدا کيږي چي د تخلص لومړی حرف يي دی .

که په يوه موضوع کي څو کتابونه ليکل سوي وي .
ديلوالي له پاره يي د مؤلف د تخلص دوه توري هم ورسره ليکي چي ، دا کارت د ليکوال د نښې کارت بلل کيږي .

په کتابتون کې هغه کتابونه چې بهرته نه وړل کېږي

دا هغه کتابونه دي چې دريفرنس او مرجع په توګه استعمالېږي، د تحقيق او پلټنې له پاره غوره ذخيرې دي او د دايرة المعارف، اطلس، کلنۍ، فهرست او بيوگرافي په بڼه ليکل سوي کتابونه دي.

دايرة المعارف (Encyclopedia): معمولاً د بشري پوهې د ټولو څانګو معلومات لري، په ډيرو جلدونو کې ليکل سوي وي. ورسره مل فهرستونه هم لري، د بڼې ګټې اخستلو له پاره د فهرستونو کتل ضرور دي.

په انگليسي ژبه کې ډير دايرة المعارفه موجودې دي. لکه د امريکا دايرة المعارف، د بریتانيا دايرة المعارف، د کامپتون عکس لرونکي دايرة المعارف.

د امريکا دايرة المعارف په ۳۰ ټوکونو کې ده چې وروستنی ټوک يې فهرست دی.

د بریتانيا دايرة المعارف په ۲۴ ټوکونو کې ده چې څلورويشتم ټوک يې فهرست دی.

د کامپتون دايرة المعارف په ۱۵ جلدونو کې ده د نورو معلوماتو تر څنګ بڼکلي رنګه عکسونه هم لري. دا دايرة المعارف ډير استعمالېږي.

يو ډول دايرة المعارف چې په انگليسي کې (Cyclopedia) ورته وايي بيا د پوهې په يوه خاصه څانګه کې ليکل سوي وي.

په نړۍ کې لومړۍ دایرة المعارف په ۱۷۰۰ کال رومي پلني Pliny وليکله په مسلمانانو کې ابن ندیم د الفهرست په نوم دایرة المعارف ته ورته کتاب وليک او په افغانستان کې په ۱۳۲۰ هـ ش کال د دایرة المعارف کارپیل سو چې بيا په پښتو او دري چاپ سو. پښتو او په دري په شپږ جلدو کې ؤ.

پښتو لومړي جلد په ۱۳۲۹ او وروستنی په ۱۳۵۵ هـ ش کال چاپ سو. ټول ۶۱۵۰ مخونه وو.

اطلس: دا هغه کتابونه دي چې دهيوادونو او ښارونو، نقشي او د ځمکې منځ داوبو او هوا په هکله نقشي او معلومات لري. د غرونو او سیندونو او ځایونو د سم تلفظ لارښوونې لري او هر یو په نقشو کې ښيي.

کلنی: هغه کتابونه دي چې دیوه کال په اوږدو کې دیوه هیواد د پېښو په هکله لیکل سوي وي.

په افغانستان کې د اطلاعات او کلتور د وزارت په همت کلنی خپریدلي چې اساس یې په ۱۳۱۱ هـ ش کال ایښودل سوی ؤ.

فهرست: له فهرستونو کولای سئ چې دیوې ځانګړي موضوع په هکله د کتابونو نومونه و مومئ، کومې مقالې چې په مجلو او ورځپاڼو کې خپرېږي، په فهرست کې یې نومونه راځي. ځینې فهرستونه د ټولو چاپ سويو کتابونو نومونه لري، خو ځینې نور بیا په ځانګړیو څانګو کې رالاند سوي دي.

په پښتو ژبه د فهرست نمونه، د ښاغلي حبیب الله رفیع د "پښتو پانګه" کتاب کیدلای سي. چې په پښتو ژبه خپاره سوي

کتابونه يي پکډې فهرست په توگه داسي ياد کړي دي چي
 د کتاب خرنګوالی هم پکي ښکاره دی. مایي دوه ټوکه لیدلي
 چي ټول يي ۱۳۲۸ پښتو کتابونه پکي معرفي کړي دي.
بیوګرافي: دا شخصو د ژوند په هکله لیکل سوي کتابونه دي
 چي نموني يي:

1- Dictionary of American Biography.

2-Who is who in America.

لومړی کتاب د امریکايي نوميالو په هکله کوم چي مړه سوي
 دي معلومات لري او دوهم هغه امریکايي نوميالي معرفي
 کوي څوک چي تر لیکلو ژوندي وو.
 په پښتو کي په دې هکله کارسوی خو خورا کم، ځینو دیوه
 هیواد خلګ معرفي کړي او ځینو دیو ې سیمي. نموني يي
 اوسني لیکوالان، مجاهد لیکلان، وینه په قلم کي او غوره يي
 د افغانستان نوميالي دي.

خپل معلومات په لومه کي بند کړئ

(وايي: علم بنکار دی اولیکنه يي لومه.)

رښتيا هم که بشري علوم په لیکنه کي نه وای بند سوي، گوره ددې علومو پایله به څه وه.

موږ هم چي کله مطالعه کوو، د زده کړې په ټولگي کي څه لولو، کومي وینا ته غوږ نیسو. که دا معلومات راسره قيد نکړو، یاد داښت يې نولمخلو، نو د وخت په تیریدلو به هر څه راڅخه هیر وي، خو هله معلومات نه هیر یږي، بلکي ډیر یږي چي موږ د وینا، تدریس اولیکني شغل ولرو.

که تاسو د تحقیق اولیکنه یله پاره مطالعه کوئ، یا یوازې د معلوماتو ټولول موږ مطالعه یې موخه وي، نو دخپلي مطالعې یاد داښت واخلي. که نور مطالب نه لیکئ، دومره خو ضروري ده چي تر مطالعې لاندي د کتاب مشخصات ولیکي: مثلاً، د لیکوال نوم، د کتاب نوم، د کتاب موضوع، دخپرونکي نوم، دخپرو لوځای اونېته.

دایاښتونه ځيني کسان په کتابچو کي اخلي او ځيني په پاڼکو (کارتونو) کي.

د ډیرو پاڼکو یا کارتونو سایزونه 9×15 یا 12×17 سانتی متره وي او د هر کتاب له پاره یو کارت لازم دی.

که مطالعه د تحقیق اولیکنې له پاره وي، نو د هرې موضوع له پاره کارت لیکل کیږي او که د معلوماتو له پاره وي یوازې د کتاب مشخصات باید ولیکل سي.

که مطالعه دهغه وخت دلیکنډ پله پاره نه وي اولنډيزي
ولیکلې هم ګټه يې داده چې بيا به دهغه کتاب لوستلو ته
اړتیا نه وي یوازې هغه لنډ کي یاد دښت کیدلای سي د
محتویاتو اساسي ټکي ذهن ته راولي .

که په کوم کنفرانس یفلونډه کي دا وریدونکي په خیر ګلوون
کوی، هلته هم دوینا اساسي ټکي ولیکئ. په لیکنه کي اساسي
ټکي او ورسره تائیدی هغه جملې واخلئ چې اصلي موضوع
روښانه کوي. که په کوم ټولګی کي د زده کړې لپاره ناست
یاست، د درس لنډیز واخلئ، ترڅو :

ن په ښه پوهیدلو او ذهن ته د سپارولپه برخه کي درسره مرسته
وکړي.

نکه کله، کله دا یاد دښتونه وګورئ، دهغه درس محتویات
ټول ستاسو ذهن ته راځي او دازموینې لپاره چمتو والي کې
درسره مرسته کوي.

ن د زده کړې د هرې دورې د لوست په هکله په لیکنه کي درسره
مرسته کوي.

ن دهغه لوست اساسي ټکي درته ښکاره کوي .

* یاد دا ښت اخستل ستاسو د حواسو په تمرکز کي مرسته کوي.
ن یاد دښتونه اخستل د لوست تکرار او یو ډول بیا لوستل هم
دي.

خو دا یادښت باید په داسي ځنډ نه وي چې دښوونکي یا
ویناکوونکي نور مطالب او ویناوي درڅخه تیري او پاته سي.

په یاد دېلت اخستلو کي خبري او جملې لیکل هم ضرور ندي بلکي په دوه ډوله، لنډ یاد اېستونه باید و اخستل سي:

یاد اچي په چټکه لیکنه یاد د اېست و اخستل سي. د دې کار له پاره باید په مخففاتو ځان پوه کړئ او یا له خپله ځان له مخففات وټاکي اقل له هغو څخه کار واخلئ. په دې ډول یاد د اېست کي له همدې مخففاتو یا لنډ کيو لغاتونو، له لومړنیو حروفو او دریاضي له نېسو څخه ګټه واخلئ او یا په لنډه لیکنه یاد د اېست واخلئ یا په دې ډول لیکنه کي لومړی باید لوست په مفهوم پوه سئ او بیا په خپلو لغاتونو او لهجه هغه په لنډ ډول ولیکئ.

په ټولګي کي د یاد د اېستونو د اخستلو له پاره د اټکي په یاد ولړئ

۱- تردې وړاندي چي ټولګۍ ته لاړ سي، یاد د اېست اخستلو ته ځان چمتو کړئ. هغه په دې ډول چي دهغې ورځي درس مخته ولولئ. ترڅو د ښوونکي د لوست په وخت کي په لوست پوهیدل او یاد د اېست اخستل درته اسانه سي.

۲- د یاد د اېستونو په پانوکي څنډه اولمنه څه سپړینه پرېږدئ څو د سمولو او زیاتولو په وخت کي ځای درته پاته وي.

۳- دا خبري ولیکئ:

الف: د لوست په پیل او پای کي مهمي خبري.

ب په کومو خبرو چي ښوونکی ټینګار کوي یایي بیا لولي.

ج: هره خبره چي بنوونکی په توره تخته لیکي.

۴- د بنوونکي خبري په لنډو عبارتونو کي لنډي کړئ او په خپله ژبه يي وليکئ. دا کار هله کيدلای سي چي تاسو د لوست په مطلب پوه سوي ياست.

۵- که وخت لرئ، مهم ټکي په ښکاره ليک وليکي او ورسره د مثالونو يادونه وکړئ.

۶- لنډ کيو محففاتو گټه واخلي. مثلاً: د ساري په توگه (سا، توگه) معلومات (ه) سربيره په دي (+) پرته له دي (-) برابر، مساوي (=) لوی او واړه (< >) وگورئ (وگ) او نور. په هر حال ياد د ښت واخلي خو ياد د ښت اخستل مو بايد په غور ښوولو او مطالعه کولو کي د ذهن تمرکز ته زيان ونه رسوي. والسلام.

۸- سرطان - ۱۳۷۷ هـ ش

کندهار

دوهمه برخه:

څرنګه امتحان ورکړو؟

لړليک

٧١.....	سريزه
٧٤.....	زده کوونکي بايد څه ډول مطالعه وکړي؟
٧٦.....	دمدرسي او ټولگۍ ستونزي په خپله حل کړئ.
٨٠.....	له ټولگۍ څخه گټه ترلاسه کړئ
٨٤.....	ازموینه ولي اخستله کېږي؟
٨٥.....	په ازموینه کې دگډون چمتو والی
٨٧.....	دگزار او میدان وخت
٩٠.....	د ازموینې ډولونه
٩٨.....	زه زما په قلم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سريزه

ازموینه او امتحان که د ژوند په هر ډګر کې وي، یوه ستونزمنه خبره ده، انسان ورته په فکر کې وي، دافکګول په خوډوله کیدلای سي:

لومړی: دهغو کسانو فکر دی چې دکار او کال په جریان کې یې د ازموینې لپاره هیڅ کړې نه وي. هغوی تر ازموینې وړاندې شپه، په دې فکر تیروي چې که یوه خارق العاده پېښه وسي او دا ازموینه وځنډېږي. دا کسان دخپل امتحان د ځنډ په هیله دنورو تباهي غواړي. هغوی په خپل خیال کې د ورانې او تخریب یوه نړۍ جوړوي. وایي که سبا زلزله وسې، باد او باران راسي، په ښار کې مظاهره وسې، ترڅو مدرسه بنده وسې یا لږترلږه ښوونکي ناروغ او ددې مضمون ازموینه پاته سي. داهسي چرتونه دي او ډیر کم احتمال لري چې ازموینه دې وځنډېږي. خو که ازموینه وځنډېږي، دا کسان بیا هم د ازموینې لپاره هیڅ نلري. دا کسان هغه ډله ده چې په لس - دوولس کاله کې یې آن داچې دیوه لیک د لیکلو ځواک پیدا کړی نه وي. همدا کسان نه د بریالیتوب په خوند پوهیږي او نه د پاته کیدلو نوم د ځان له پاره بد ګڼي. هغوی هسي کلونه تیر کړي دي او باید د زده کړې په ډګر کې معیارونه ګڼل سي.

دوهمه ډله هغه کسان دي چي مدرسي ته خو تللي او د
 نبوونکي لوست ته کښي ناستلي وي. د ټولگي خورې ورې
 خبري يې د خوب او خيال په نړۍ کي گرځي، راگرځي خود
 ازمويني له پاره کوم ځانگړې چمتوالي نلري. يوازي د ازمويني
 په شپه، لزمويني لپاره کتاب گوري. کيدلاي سي دا کسان په
 ازموينه کي منځني نمري واخلې. ځکه، د يوه مضمون لپاره چي
 څه په ذهن کي لري او يوه شپه مطالعه وکړي نو د برياليتوب
 برخه تر لاسه کولای سي.

دريمه ډله هغه کسان دي چي د زده کړي په کلنۍ موده کي
 يې د ازمويني له پاره څه کړي وي. په پروگرام سره يې لوستونه
 لوستي وي. د ازمويني په شپو ورځو کي هم مطالعه
 کوي، خود مطالعه د يوې شپې مطالعه نه وي. بلکي دنورو
 شپو په څير ورته مطالعه يې عادي شپه وي. هغو يې په همدې
 شپه، تير اخستل سوې يا د نېلټونه گوري، کتابونه د عنوانو نو
 په کتلو بيا په حافظه کي راگرځوي. له ځان سره احتمالي
 پوښتني جوړوي او ځوابوي، په ډاډه زړه د ازمويني شپو ته ځان
 ورنژدي کوي. دا کسان د امتحان په شپه نه په خوب کي تغير
 راولي او نه په پروگرام کي. هغو يې دنورو شپو ورځو په
 څير، د لوست تر څنگ بهرني کارونه کوي، مجلي گوري، تفريح
 کوي او ازموينه ورباندې هيڅ اغيزه نلري. دا کسان په ژوند کي
 بريالي خلک دي. که په ټولگۍ کي لوست وايي، لومړني کسان
 وي. که د مسابقو له پاره کومه لوبه کوي د کال زيار او کونښن

او د همدې شپې او ورځې ډاډ ورته داسې بر ځورپه برخه کوي
 چې آن ديوه هيواد وياړ گرځيدلای او گټلای سي.
 تاسو هم که زده کوونکي ياست، که په کومه لوبه کې
 د مسابقې او مقابلې له پاره گډون کوئ له همدې دريو ډلو
 څخه وتلي نه ياست. که خدا بيمکړه، هغه کسان ياست چې
 د ازموينې د څنډ په هيله يا باد او باران غواړي او يا د بنوونکي
 بيماري ته خوشحاله ياست. له همدې ورځې اراده وکړئ چې
 نور به په دې ټولو کې هغه ډله ستاسو وي چې امتحان ورته
 عادي لوست بنکاري او په ټولگي او ملگرو کې وياړلي
 يوازې تاسې ياست. زه په همدې هيله همدا بحث پيل
 کوم. خداى تعالى ډوکړي چې زما د ليکنه له تاسو سره څه
 مرسته وکړي.

زده کوونکي بايد څه ډول مطالعه وکړي؟

وړاندې تردې چې د ازموينې په هکله څه وليکل سي، دا يادونه ضروري گڼم چې د مدرسې او بنوونځۍ زده کوونکي د مطالعې ټول شرطونه، کوم چې د مطالعې په برخه کې ليکل سوي دي مراعات کړي. د کتاب کتلو لپاره منظمه تگ لاره ولري او ورسره د اهم وپوهېږي چې ازاده مطالعه او د زده کړې د لوستونو مطالعه څه توپير هم لري. ځکه:

۱- د لوست له پاره د ټولگۍ کتابونه د زده کوونکي په خوښه نه وي، نوي وي او په يوه ځانگړي موضوع کې ليکل سوي وي. ځکه هم په ذهن باندې درنېږي.

۲- د لوست او زده کړې کتابونه هريو ديولييل علم او فن په هکله ليکل سوي وي. کومه خاطره، لطيفه او د ذهن د خوشحالي له پاره ډير څه نلري، نو خوند پکې نه وي د اهم په ذهن بار درنوي. خود مدرسې او بنوونځۍ د پروگرام کتابونه بيا يوه بنسټيزه هم لري. هغه دا چې د کتابونه هريو په يوه موضوع کې ليکل سوي وي. که د لومړنيو ورځو د نابلديا ستونزه وگالل سي. د کال په جريان کې له دې کبله اسانتيا پېښېږي چې، لوستونه سره ورته والی لري. د لوست کړۍ يو تر بله ډير توپير نلري.

د مدرسې او بنوونځۍ لوست په ذهن اجباري بڼه لري. ځکه د ازادې مطالعې څير څوک کتاب په خپله خوښه نسي غوره کولای. نو د لازمې ده چې د مطالعې وخت او څرنگوالی هم څه

ناڅه په جبري ډول ترتيب او غوره سي. که په ازاده مطالعه کي
يو ساعت وخت بس وي، د همداسي لوستونو له پاره د مطالعې
وخت زيات ضرور د يوه تجربه سره ويلاى سواى چي، د هر
مضمون لپاره چي څومره وخت د مدرسې او ښوونځۍ په
پروگرام کي ورکړل سوى وي دهغه دوه برابره وخت بايد هم
هغه مضمون مطالعه ي ته ورکړل سي ترڅو تکرار سي په ياد
سي او تمرين او پوښتني پکي حل سي. د مدرسې او ښوونځۍ
د زده کړې ترڅنگ که په کورکي مطالعه کيږي، نو په ټولگۍ
کي راغونډ يوي معلومات په ذهن کي ښه خوندي
کيږي. کورنۍ مطالعه تکرار او تمرين دى سريره په دې چي
د ټولگۍ لوست ښه ورباندې زده کيږي، علمي مهارت ورباندې
زياتېږي او په کورکي تر ښوونځۍ وخت هم زيات
وي. نو کيدلاى سي تير لوست ولوستل سي، وليکل سي،
تکرار سي او ياد سي.

که څوک د مدرسې او ښوونځۍ ترڅنگ په کورکي هم په يوه
منظم پروگرام مطالعه وکړي، کيدلاى سي د کارکوولو ښه عادت
ورسره پيدا سي.

د مدرسي او ټولگي ستونزي په خپله حل کړئ

هر زده کوونکی که هغه تکړه دی که ناتکړه په مدرسه او ټولگي کې څه ستونزي ورته پيدا کېږي. کله دا ستونزي د ښوونکي او ټولگي له لوري وي، کله لوستونه گران وي او کله هم زده کوونکی په خپله ستونزي پيدا کوي. که ستونزي هر ډول وي که د هر چاله لوري پيدا کېږي ه حل لاره يې دنده چي ښوونځی پرېښودل سي. گران مضمون هيرسي او يا دستونزو پيدا کوونکي، ښوونکي درس ته حاضر نسي. نوري لاري سته چي له دې ستونزو سره مقابله و سي او زده کوونکی په خپله مقابله او زغم همدا ستونزي حل کړي. دلته به د ځينو ستونزو ډولونو او د حل لارو ته يې اشاره وسي.

۱- کيدلای يې : ستاسو د ښوونکو په منځ کي کوم يو داسي هم وي چي يا علمي کفايت ونلري، د پوهيدلو ځواک يې کم وي په وړه خبره عصبي کېږي، د پوښتنې دا وریدلو ځواک نلري، تر لوست دوخت په ضايع کولو خوښ وي يا نوري ستونزي ولري. له داسي ستونزو سره مقابله دنده چي يا ټولگي ورته پرېږدي او تيلسو هم بي کفايتي وښايست او له هغه سره په څرخه پيدا کول چيل اعصاب کمزوري او ذهني تمرکز وبايلي. غوره لاره ورسره روغه او جوړه ده. که کله، کله دهغه په کړو، وړو نارامه کيدلاست، خپل پام بل لور ته اړوئ که بيا هم هغه ښوونکي بې ځايه تاسو په قهر کولی. زيار وباسئ خو خپل حالت په اختيار کي ولری کله چي دهغه عصبي وضعيت نور

مال سي اويا تر ټولگۍ بهر ورسره خبري کوي بيا هم خپل ځان کنترول کړي. ځکه له غوره بنوونکي سره مخامخ نه ياست. يوه لاره داهم ده چي داستونزه دهغه بنوونکي په واسطه حل کړي کوم چي تاسو ته دروند او محترم وي. که ستاسو هدف دانه وي چي دد بنوونکي عادت ته بدلون ورکړي او يا کولای نسي چي په خپلو کړو، وړو د همداسي بنوونکي عادت واړوي. بيا ځان مه قرباني کوي. د ډيرو گلانو تر څنگ کله، کله اغزي هم په لاس کي واخلي. کيدلای سي د بنوونکي پده رويه ستاسو د بد چلند زيربنده وي، تاسو به درس نه زده کوئ کورنۍ وظيفه به سرته نه رسوي، په ټولگۍ کي به مزاحمت کوي او ... په دې صورت کي ځان ملامت وکړي او په عادت کي مو بدلون راولي.

۲ گران لوستونه: کله زده کوونکو ته له دې کبله ستونزه پيدا کيږي چي د ټولگۍ کتاب اولوست ورته گران او سخت وي داسي ستونزي ته خو نژدي او لسانه حل دادی چي هغه کتاب هير کړي په مهال ویش کي دهغه کتاب او مضمون وخت او ځای بل مضمون ته ورکړي او کار ستاسو په وس کي نه دی. ځکه هغه يو معياري مضمون دی او د درس په پروگرام کي منل سوی دی. نو غوره لاره يې داده خو دهغه مضمون په زده کولو کي زيات وخت تير کړي کله مضمون اسانه وي خو زده

کونکي هغه پردی گڼي. همدا پردی گڼل همغه مضمون
سختوي. داسي چي زده کونکی وایي:

زه به په راتلونکي کي یو ادیب یم، نو یوازې د ژبو مضمونونه
باید ولولم. مثلثات او الجبر هیڅ په درد نه خوري. یا وایي:
زه به یو انجنیر یم، نو ادبیات راته اضافي مضامین دي.

په داسي احساس او اټکل یو ډول مضمونونه پردی فرضوي
او فرض هغه مضمونونه ورته گرانوي. خو کیدلای سي
ستاسو اراده بدله سي که هغه هم نه وي نو د ژوند په
کارونو کي خو هم مضمون ضرور دی نوله گران او ناخوښه
مضمون څخه تینښته د ستونزي د حل لاره نده بلکي باید:

ن گران لوستونه لومړی وکتل یی. داسانه لوست وخت ورته
وسپمولی سی.

ن د گرانو لوستونو په هکله له نورو انډیو الانویا لویانو مرسته
وغوښتل سي.

ن د همدې مضمونونو د لوست په وخت کي غایب نسی.
ټولگي ته تر تللو وړاندي، د دې مضمونونو نوی لوست
وگورئ او هغه ټکي او ځایونه چي پکي گران وي، لومړی حل
او بیا نور لوست زده کړئ.

۳- د زده کونکي ستونزه: کله، کله شاگرد په خپله ستونزه
پیدا کوي. د ساري په توگه:

تل ټولگي ته ناوخته رسیږي. یوازې دانه چي لوست ترې
تېریږي، بلکي په سترې ساه په ورسیدلي درس هم نه

پوهیږي کمښت باید په خپله پوره کړي او په خپل وخت حاضر سي.

دښوونه، نه زده کوي، هره ورځ کورنۍ وظیفه ورڅخه پاته وي. داسي شاگرد ته هرو، مرو دښوونکي له لوري ستونزي پيدا کيږي. ښوونکي که هرڅومره حلیم او زغم څښتن انسان وي خو ترښو، دوه ځله زیات غم هغه بي حوصلې کوي او زده کوونکي ته ستونزه پيدا کوي. دا ستونزه هم باید شاګود په خپله حل کړي. دلوست په زده کړه باید د ښوونکي باور پيدا کړي او هغه ته داسي بهانه په لاس ورنکړي چي بي ځايه ایا په ځای سره عصبی سي.

نږه ازموینه کي کمی نمرې اخستل بله ستونزه ده چي شاګرد ته له خپله ځانه پيدا کيږي. په کمونمرو اخستلو خپل اعصاب هم خرابوي او معلمی يي هم له ګونځو ډکه تنډه نیولي وي. له دې ستونزي څخه دخلاصون په غرض د ازموینې پاڼه یا څیړي یا سوځوي او یایې پټوي. خو دایې لاره نده. له پاڼې څخه باید ګټه واخلي او خپله تیروتنه پکي وويني او ووايي نولي مي د پاڼه بده او د کتلو وړ نده. تیروتنه جبران کړي. همدا پاڼه ورته د عبرت پاڼه سي. بیلوخت بیکاره تیرنکړي. خپله اراده درس ویلو ته کلکه کړي. ترڅو بیا ورته بده پاڼه په کین لاس ورنکړل سي.

له ټولګۍ څخه ګټه ترلاسه کړئ

۱- د ټولګۍ ټولو درسونو ته حاضرېږئ، که په ټولګۍ کي کم معلومات ترلاسه کړئ اوڅه تکرار وکړئ. دا تهغه ډیره ښه ده

چي هيڅ ورغلي نه ياست. سيل، منظره اوله ټولگي څخه وتلي کارونه ټول دټولگي له حضور څخه کم دي.

۲- دټولگي له شرايطو سره ځان روږدي او عادت کړي. د بنوونځي لوستونه يو ډول نه وي، کله تشرېح او کله تکرار وي. کله ازموينه، تيسټ او اخلاقي پوښتنې وي. کله د لبراتور کار وي او کله په ټولگي کي درسي مقابله او مسابقه وي. تاسو داسي ځان عادت کړئ چي هر کار ته جوړ ياست. که لبراتورار خوبنوي الهه تشرېح څخه مو ورته کيږي يا يو مضمون خوند درکوي او بل درباندي درنيږي، نو دا عادت ورک کړئ هر مضمون او هر پروگرام د بنوونځي د معيار جز دي اولوستل يي لازم دي.

۳- په ټولگي کي پوښتنې کوئ، هره موضوع چي تاسو ته حل نده، هغه نور وته هم گرانه ده خو هغو هم د سوال کولو زړه نه کوي. که په درسي موضوع کي کوچني تيرونه او اشتباه درته پيدا کيږي، هغه وپوښتي که په موضوع پوه ياست د لاروښانه کيدلو لپاره مثال وغواړئ.

۴- که په ټولگي کي دنوروزده کوونکوپه وړاندې، د درس د تشرېح او يا پوښتلو ځواک نلري او دنوروترمنځ بي زړه کيږي، نو کوشش وکړئ خو دټولگي په لومړني صف کي کښيني او دنورو شاگردانو سترگي درته مخامخ نسي.

۵- په ټولگي کي دشو خوزده کوونکو لورته پاملرنه مکوئ. زيار وباسئ څو ستاسو ناوړه حرکات بي پروا زده

کونکو تمدنوري بي پروايي، زړورتيا ورنکړي، ښه غوږ ونيسئ.

۶- دکوم مضمون لوست ته چي ورځئ، هغه کتاب وړاندي لاوگوړئ نوي لوست کي گران ځايونه ځان ته معلوم کړئ خو دښوونکي دتشرېح په مهال، هغه ځای ته پاملرنه وکړئ او ورباندې وپوهيږي دهر درس تمرين گوري څو دتشرېح په وخت کي دهغه په ځواب پوه سي.

۷- دښوونکي دخبرو پيل اوپای او هغو خبرته پام ولري کومي چي پاپه تاکيد سره وايي اويائي تکرار کوي، کومي جملې چي په تخته ليکي هغوی ته ځير اوسي.

ښوونکی معمولاً مهمي جملې داسي پيل کوي:

(لومړۍ... دوهم... دريم.)

"يوه مهمه نکته داده چي..."

"اوپه ياد ولري چي..."

"اصل خبره داده چي..."

"اوپه دې علت چي..."

ښوونکی دتائيد لپاره په دي تورو تکیه کوي:

(دساري په توگه) (دمثال په ډول) (سريره په دې) (ددې په

عکس...) (همدارنگه...).

اوپه پای کي وايي: په لنډه توگه... په پای کي...

په نتيجه کي... داسي نتيجه اخلو چي....

۸- که ددرس په جریان کې کومه پوښتنه درته پيدا کېږي. ياد د ثبت يې واخلي او لوست په پای کې دهغې په هکله له ښوونکي څخه معلومات وغواړي.

۹- د لوست په پای کې لنډې ياد د اښتونه واخلي.

۱۰- که کله په ټولگه کې حاضر نه وي د بېل ملگري دهغه پر ورځې ياد د اښتونه وگوري.

۱۱- که د لار اتوار خوندي ته لاړې کومه تجربه چې درته درکېدل سوي د يوازې په هم هغه لگيا اوسې. د نورو زده کوونکو تجربې او د لار اتوار لوازم که گورئ بيا په خپل لوست او تجربه پوهيدلای نسي.

۱۲- کوم درسونه چې نوي زده کوي. بهرني استعمال ورته ورکړي. لځان سره مثالونه ورته ومومي او پوښتنې پکې ولټوي.

۱۳- د ټولگې لوست تر تفریح او خوب وړاندې په ذهن کې دروگرځوي چې بيا ژر نه هيريږي.

۱۴- نقشو، جدولونو او گرافونو ته زياته پاملرنه کوي.

۵- په هر لوست کې چې ځانگړي، فني ايمانورتوري وي، لومړی دهغوی په معنی ځان پوه کړي بيا د لوست تشریح او بشپړولو ته غوږ نيسي. ساري په توگه: سمبول، ولانس، چارچ، اتوم، الکترون، مرکب، ماليکول، مدار، اتومي نمبر، اتومي وزن، کثافت، مخصوصه وزن، راډيکال، ايون، انعکاس، انکسار، ارتجاعيت، تراکم، توان، کار،

انرژي، حرکت، سرعت، اهتزاز، امپلیتود، پریود، ولتیج، هادي
 ، عایق مقاومت، جریان، محراق، پرتاب، جذر، پولینوم، توان
 ، سین، تانجانت، سیکینټ، عصبه، ذوی الفروض، ذوی
 الارحام، میت، متروکه، اخیافي، علای، اعیانی، مخرج،
 نصاب، خمس، غنیمت، غزوه، سریه، مرفوع، مرسل، متواتر،
 مشهور، راجح، مرجوح، حاده، منفرجه، قایمه، تماثل، مفروض،
 مطلوب، مستوي، مرتسم، حجره، نسج، غری، سیستم، میزبان
 ، پرازیټ، فقاریه، تلور اصطلاحات په لوست کي راځي. په
 هغو ځان داسي وپوهوي چي په خپلو عباراتو یي روان
 وویاست او نور هم

ورباندې پوه کړای سئ.

۱۶- په ټولگی کي ځاني لوه لوست څخه وتلي خبري مه
 کوئ او نه همداسي موضوع یادوئ. زیار وباسئ، همداسي
 خبري تر ټولگی به څمي کړي. داسي خبري ستاسو پام هم بل
 لورته اړوي او نورو ته هم فکری گډوډي پیدا کوي.

ازموینه ولي اخستله کيږي؟

ازموینه د زده کړې جز دی او د دې لپاره اخستله کيږي، خو
 بسوونکي وپوهیږي چي زده کوونکو تر کومې کچي نوي
 لوستونه زده کړي دي. ځيني د دې له پاره منظم امتحانونه اخلي
 ترڅو زده کوونکي دي ته اړکي چي تل خپل لوست
 ولولي، ویي گوري، تکرار او یاد یې کړي.

از موینه له یوه لوري دلوړې او ټیټې سويې د زده کوونکو ترمنځ د توپیر او امتیاز معلومولو او دهغوی ترمنځ د قضاوت ښه وسیله ده او بل لوري همدا ازموینه ده چې زده کوونکي ښې مطالعې او کتاب کتلو ته اړباسي.

از میښت ښودلې ده چې که ښوونکي پرته له خبرتیا له زده کوونکو څخه ازموینه واخلي، زده کوونکي په منظمه توګه ورځنۍ مطالعه کوي.

از موینه ترلوست او زده کړې وروسته هم اهمیت لري. په مسلکي چارو کې تر ازموینې وروسته هرځای دنده او شغل موندل کېږي. په ټولنیزو چارو کې د ژوند هره معامله او مسئله یو ډول ازموینه ته اړتیا لري.

په ازموینه کې د ګډون چمتووالی

۱- ځینې زده کوونکي ازموینې ته په منفي نظر ګوري. هغه یو اجباري، اضافي او د ځان له خوښې پرته یو بار ګڼي. دا فکر باید ورک او ازموینې ته دیوه ګټور څیز په توګه وکتل یې. ازموینه هغه وخت یوه ستونزه ده چې هغه یې ته په بدنظر وکتل سي. ازموینې ته لومړنۍ تیاري همدا ده چې بدینې ورته ونلري هغه د ځان په ګټه وګڼي او دخپلو نیمګړتیاوو د معلومولو معیار یې ومنی. په دې توګه به ازموینه درته خوښه او اسانه و بریښي او پکې د ګډون لپاره به په ځان باور او ویسا ولري.

۲- دازموينې لپاره تيارې نيول د لوست له پيل څخه بايد پيل سيکه ورځني لوستونه او د ندي په بڼه توگه زده نسي، همدا ورځني او لږ، لږ درسونه يو ځای کيږي او د ازموينې شپو ورځو ته نژدې د زده کوونکي له ځواک څخه زياتيږي.

ازموينې ته د چمتو کيد لو لپاره، د لوست او مطالعې مهال ویش درلودل ټولگی ته په منظم ډول تلل، د یاد د اښتونو اخستل او هغه بیا، بیکتل غوره لاره ده. ورسره که د ټولگی له ملگرو سره درسونه يو ځای وگورئ، مباحثي پکي وکړئ او د تيرو ازموينې پيا وگورئ، دا هم گټور کار دی. د نورو ازموينو د پانوکتل تاسو ته دقت پيدا کوي، په خپلو بي پروايو پوهيږي، د همدې ټولگپه کومه کي چي اوس په لوست لگيا ياست، د ازموينو پاني هم تنظر تيري کړئ، دا د سوالونو په هکله يونوی فکر درسره پيدا کوي.

۳- له ښوونکي څخه وپوښتئ چي په کومو موضوعگانو او مطلبونو کي ازموينه اخلي.

۴- له ښوونکي څخه وپوښتئ چي څه ډول امتحان اخلي.

۵- تر ازموينې پوه، د وپاړونۍ وړاندي، د ښوونکي پوښتنو، اشارو او په ځينو مطلبونو تاکيد ته غور وکړئ. ډير اټکل دا کيدلای سي چي ښوونکي په همدې پوښتنو تاسي د امتحان څرنگوالی ته متوجه کړي.

۶- د ازموينې له پاره پروگرام او مهال ویش ولرئ. نالوستي لوستونه ولولئ گرانې مسئلې حل کړئ تر ازموينې دوه

ورځي وړاندي تاسو بايد ټول درسونه د ازموينې له پاره کتلي وي. تر ازموينې يوه ورځ وړاندي لږ وند مضمون په هکله فرضي پوښتنې او ځوابونه تيار کړئ تر ازموينې وړاندي شپه آرامه تيره کړئ خوب پوره کړئ او د ازموينې په ورځ يوازې فهرست او عنوانونه وگورئ. ازموينې ته په خپل وخت ځان ورسوئ. زيار و باسئ څو د ازموينې په ورځ ناسوب نسئ. څومره چي له "صفر" څخه ځان لري کولای سئ، لري سئ. د ښوونکي ستر د ښمن د شاگرد په پارچه کي "صفر" دی.

د گز او ميدان وخت

ميدان خوازموينه ده او گز هم له ازموينې سره ستاسو اړيکي، هغې ته په ښه نظر کتل او ستاسو چمتو والی دی. د دې له پاره چي په دي کچ، ميچ کي کم رانسئ، نو د ازموينې په شيبو کي دا ته کي مراعات کړئ:

۱- د ازموينې تر وخت لږ تر لږه پنځه دقيقې وړاندي خپل ځای ته ځان ورسوئ. له يوه لوري به د ناوخته رسيدلو له تلولي توب څخه ژغورلي ياست له بل لوري به د ښوونکي لارښوونې نه در څخه تير يزي. کله خولا داسي هم وي چي ناوخته راغلي شاگرد ته د ازموينې اجازه هم نه ورکوله کېږي.

۲- ټول لوازم، پنسل، پنسل پاک، که ورته اړتيا وي زيات کاغذ، که ضرور وي حساب ماشين له ځان سره ولرئ اسې بي پروا زده کوونکي ليدل سوي دي چي

- دازموينې په ډگگي په قلم پسي گرځي او په دې عمل سره هم خپل وخت ضايع کوي او هم دنورو فکري تمرکز بايلي.
- ۳- په خپل ځای ارام کښينئ، که دازموينې ستونزو درته فکري ستونزه پيدا کوله. يو، دو، دې دقيقې فکرو کړئ او اوږده ساه واخلي، بيا په کار پيل وکړئ، داستونزه مو ختمېږي.
- دکانکور په ازموينه کې چي، پوښتني چاپ سوي وي. که څه ستونزه پکې لرئ لاس پورته کړئ او مسؤل شخص ته چي دازموينېږه خونه کې گرځي، راگرځي خپله ستونزه په گوته کړئ.
- ۴- دازموينې ژبنۍ اوليکلي لارښوونې په غور سره واورئ او وېي کورئ.
- ۵- د ځوابونو ترتيب وړاندې، په دې خبره ځان پوه کړئ چي سوالونه ټول حل غواړي که ځيني.
- ۶- د پوښتنو په ځواب ځان پوه کړئ چي ايا د ځواب خواو شا کرښه کښل کېږي؟ کوم تور ږه نښه کېږي؟ خالي ځايونه ډکېږي؟ څه تشرېح غواړي؟ کوم مطلب معلومول دي او که ...
- ۷- ازموينې ته مهال ویش ولرئ داسي چي پوښتني ولولئ، هر سوال ته څو دقيقې وخت لري دنمرو په تناسب ياداساني او سختي په اټکل سوالونه ځواب کړئ.
- ۸- پوښتنو شميري په خورا احتياط گورئ او د ځوابونو شميري يې په غور سره لیک که په يوه شميره کې سوال او ځواب سره واورې، تيرويږي، ځوابونه به ترپايه غلط وي.

- ۹- په چټکي او احتياط سره کار کوئ.
- ۱۰- که دازموينې وخت ډير وي، يوه يوه شيبه لاس له کارڅخه اخلي، ترڅو مو استراحت او آرام کړی وي.
- ۱۱- سوالونه ټول وگورئ، گرانې او اسانې پوښتني ځان ته معلومي کړئ، که دټولو ځوابونو نمرې يوشان وي، نو لومړي اسانه پوښتني ځواب کړئ.
- ۱۲- گرانه پوښتنه دوه، درې ځله گورئ څو يې په مطلب او غوښتنه پوه سئ.
- ۱۳- تجل وروسته خپلې پاڼې وگورئ کوم سوالونه چي موبې ځوابه پري ايښي وي، هغوی ځواب کړئ.
- ۱۴- حل سوي پوښتنې پرته له کومه دليله بل ځواب مه ورکوئ.
- ۱۵- که دپوښتنې په ځواب نه پوهيدلئ او په اټکل مو ځواب ورکړی و، لومړنی غوراوی غوره دی.

دازموينې ډولونه

ازموينه ډير ډولونه لري. كيدلاى سي دښوونكي او دازموينې دسمبالوونكو په شمير دازموينې ډولونه وي خو په عمومي ډول ازموينه په دوه ډول ده:

تشرېحي (انشايي)، لنډه (ټيستي).

۱- **تشرېحي ازموينه**: په دې ډول ازموينه كي ډېري ليكني ته اړتيا وي. بايد د پوښتني اړوند ټولي زده كړي په ياد راوړل سي لهغه معلومات په داسي ډول ترتيب او تنظيم سي چي په استدلال او منطق ولاړ ځواب وي.

په تشرېحي ازموينه كي موخه يوازي داندې چي ستاسود يادولو ځواك وازمويل سي پلكي تاسو په دي هم ازمويل كيږئ چي دخپلو معلوماتو تشرېح او تحليل څرنگه كولاى سواى او څه ډول د زده كړه استعمالولاى سئ. دا ځوابهله ښه معلوميدلاى سي چي زده كوونكې پوښتني په موضوع ښه پوهيدلى او په خپلو تورو الهجه يي بيان كړاى سي. په داسي ازموينكي د اهم غوښتل كيږي چي شاگرد خپل افكار څرنگه په ښكاره او منطقي ډول څرگندولاى سي.

دا ډول ازموينه په دې ډول تورو ځانگړي كېږي.

واضح يي كړئ تشرېح يي كړئ تعريف يي كړئ پرتله (مقايسه) يي كړئ او ...

د ساري په توگه :

۱- دمطالعې لپاره وړچاپيريال تعريف كړئ؟

۲- زده کړې په کار کې د بریالیتوب درې بنسټیز عوامل
تشریح کړئ؟

د داسې ازموینې ځواب لپاره د لیکوالي له لارښوونو څخه
باید ګټه واخستله سې هغه داسې چې، زده کوونکي سوال
ولولي، ځان ورباندې پوه کړي د ځواب ټول جزیات د پانې په
یوه څنډه ولیکي بیایي وړاندې وروسته کړي. په همدې
جزیاتو کې اصل خبره ومومي، دهغه لپاره سریزه پیل او په
نورو برخو کې یې تشریح او تائید ولیکي. مثالونه، متلونه
اونکتې پکې راوړئ. په هر پاراګراف کې یوه خبره مطرح کړئ
او په پای کې د پایلې په ډول څه ولیکئ.

۲- لنډه (ټیستي) ازموینه: په دې ډول ازموینه کې، لیکنه کمه
وي ځوابونه په یوه توري ورکول کېږي چې هغه په خالي ځای
کې لیکي. یا یوه ځانګړې نښه د ځواب په ځای ایښودل کېږي
او یا د ځوابونو په پاڼه کې تر ټولو غوره ځواب په نښه کېږي.
لنډه ازموینه څلور ډوله اخستل کېدلای شي.

الف: متناوب یا د "سم" او "ناسم" ازموینه: په دې ډول ازموینه
کې ځوابونه دوه متضاد حالت لري او په (سم، ناسم)
(صحيح، غلط) (رښتیا، دروغ) (مثبت، منفي) او یا (هو، نه)
ځوابیږي. د ساري په توګه:
() د خوب په بستره کې ښه مطالعه کېږي.

که ستاسوپه نظر ددې پوښتنې ځواب سم وي نوله لارښوونې سره سم په قوس کې د س (سم)، ص (صحيح)، ر (رښتيا)، يا هو، توری او ياد + (مثبت) علامه وليکئ.

که دا خبره غلطه وي نو بيله لارښوونې سره سم، دنا (ناسم) غ (غلط)، د (دوغ) ياد (نه) توری او ياد - (منفي) ښه وليکئ.

دا چې زما په نظر دا خبره سمه نده نو په ليند کيوکي ليکم. (-)
او يايي کوم معادل توری (ن، غ، د، نه) ليکم.

ب- د غوراوي ازموينه: د ازاموينه هم د "سم" او "ناسم" په څير ځواب لري خو د څو ځوابونو احتمال پکي وي. زده کوونکي به هغه ځواب غوره کوي چي خورا وړ او مناسب وي.
تر مختی- ازموينې دا ډيره پاملرنه غواړي. ځکه، ځوابونه سره ورته والی لري. د ساري په توگه:

۱- د مطالعې د کوټې دودوخي مناسبه درجه د فارنهایټ (درجي ده).

الف: (۸۰) ب: (۷۵) ج: (۶۸) د: (۵۰).

دا چې د مطالعې لپاره د خونې د تودوخې مناسبه درجه ۶۸ ده نو زده کوونکي بايد په قوس کې (ج) وليکي.

۲- د اسلام په لاره کې لومړنی شهيد () دی.

الف - حمزه (رضی الله عنه) ب - حسين (رضی الله عنه)

ج - ياسر (رضی الله عنه) د - حارث ابن ابي هاله (رضی الله عنه)

داچي د اسلام په لار کي لومړنۍ شهيد حارث (رض) دۍ نوپه قوس کي د "د" تورۍ ليکل کيږي.

ج - بشپړه کيدونکي (تکميلی) ازموینه: په دې ډول ازموینه کي غوښتل کيږي خو د يو عبارت يا پاراگراف خالي ځايونه ډک سیکله په ځوابونو کي لغات يا شميري ورکولي کيږي او سم ځواب ترې غواړي او کله هيڅ هم نه وي. د ساري په توگه:

۱ - محمد (صلي الله عليه وسلم) د (....) کلونو په عمر په پيغمبري مبعوث او د عمر په (....) کلنۍ کي وفات سو.

د عبارت به داسي بشپړ کړو:

محمد صلی الله عليه وسلم د (۴۰) کلونو په عمر په پيغمبري مبعوث او د عمر په (۶۳) کلنۍ کي وفات سو.

۲ - د معاصر افغانستان جوړونکی () دۍ.

داچي داشخص احمد شاه بابا د څو په ليند کيو کي به لیکو: (احمد شاه بابا) او جمله به بشپړه سي.

د - اړونده (نسبتي) ازموینه: د دې ډول ازموينې ساده بڼه داده چي په دوو عمودي (ولاړو) لیکو کي دو ځايه سره ورته او اړونده مطلبونه خو بي ترتيبه او تيرويير لیکي. د زده کوونکي دنده داده خو د دوهم کالم د مطلب سم تورۍ د لومړي کالم د مطلب څنگ ته وليکي.

کله يو کالم د مخترعانو نومونه وي او بل کالم د اختراعاتو. کله په يوه کي پيښي او په بل کي ځايونه اونيتي ليکل سوي

وي. کله هم په يوه کالم کې کتابونه او پېښل کې يې لیکوالان لیکلي وي او ...

خو کله، لا ځوابونه تر پوښتنو زیات هم وي. مثال يې وگورئ:

() (دا حد جگړه ۱- دهجرت پنځم کال

() (دفجار جگړه ۲- دهجرت دوهم کال

() (دبدر جگړه ۳- دهجرت اتم کال

() (دمکې سوبه ۴- تر هجرات وړاندې

۵- تربعت وړاندې

۶- دهجرت دریم کال

دلته پوښتنې څلور او ځوابونه شپږ دي .

ددې لپاره چې سم ځوابونه مو ورکړه وي. نو په لومړي قوس

کې (۶) په دوهم کې (۵) په دریم کې (۴) او په څلورم قوس کې

(۳) لیکو.

۵- معیاري (دکانکور) ازموینه: دا د ازموینې یو ځانگړی ډول

دی چې په لنډ او ټیښتي ډول اخستله کیږي خوله معمولي

او ډولگیو له ازموینو سره دوه توپیر لري:

لومړی دا چې تجربه سوي وي، کار ورباندې سوی وي.

د تکامل او بشپړتیا ډیر پراوونه يې وهلي وي.

دوهم دا چې د پوښتنو او ځوابونو ډگيې خورا پراخ وي.

وینچي د پوهنتون د کانکور ازموینه په ټول هیواد کې یو ډول

اخستلکېږي. دلسم، یوولسم او دوولسم ټولگیو په

مضمونونو کې يې پوښتنې جوړېږي. په داسې ازموینه کې

دزده کوونکي دزده کړې او معلوماتو ترڅنګ دزده کوونکو
 ځیرکتیا، شخصیت، غوښتنې او هیلې هم ازمویل کيږي.
 دکانکورپه ازموینه کي دپوښتنو اوځوابونو پانې سره بیلي
 وټونمري هم په ماشین ورکول کيږي. نوځکه پکي زیاته
 پاملرنه کار ده او شاگرد باید ټولي لارښوونې په پام کي
 ولري. تاسود اپوښتنې وگورئ او دحل ډول ته یې ځیر سئ:

دپوښتنو پاڼه :

۱- کابل یو () دی.

۱-۱: ښار

۲-۱: هیواد

۳-۱: غر

۴-۱: جزیره.

۲- ډیر عرب () دي.

۲-۱: عیسویان

۲-۲: یهودیان

۲-۳: مسلمانان

۲-۴: بودایان

۳- پلار تر زوی () وي.

۳-۱: هوښیار

۳-۲: شتمن

۳-۳: ځواکمن

۳-۴: مشر

۴- ورځ او شپه () څخه پیدا کيږي.

۴-۱: دځمکي په خواوشا د سپوږمۍ له حرکت.

۴-۲: دلمر په خواوشا دځمکي له حرکت.

۴-۳: په خپل محور دځمکي له حرکت.

۴-۴: دځمکي په خواوشا دلمر له حرکت.

۵-که د دوو قلمونو بیه (۲۰ اف) وي په (۱۰۰) افغانیو ()

قلمونه اخستلای سو.

۵-۲۰: ۱ قلمونه

۵-۱۰: ۲ قلمونه

۵-۱۵: ۳ قلمونه

۵-۵: ۴ قلمونه

دا خود پوښتنموني وي، اوس په بیله پاڼه کي يې ځوابونه وگورئ چي د سم ځواب له پاره دوي موازي کرښي توري سوي دي.

۱- = = = =

۲- = = = =

۳- = = = =

۴- = = = =

۵- = = = =

نور نو، تل په ازموينو کي بريالۍ سئ، خو گورئ چي د ځوابونو په

پاڼو کي مو دخپل نوم ليکل هيرنسي. والسلام

۱۴۱۹/۱۲/۱۷ هـ ق - ۱۳۷۸/۱/۱۶ هـ ش. دوشنبه ۸:۴۵ سهار، کندهار

زه ، زما په قلم

دازما دهغه ناچاپ کتاب نوم دی چې دوه برخي لري ، په يوه کې زما د ژوند لوړې او ژورې په بله کې دهغه چا د ژوند حالات دي چې ، کوم علمي ، جهادي ، فرهنگي او يا سياسي شخصيت لري او زما ورسره ليدل کتل سوي دي . زه مي دخپل ژوند د حالاتو لنډيز له همدې کتاب څخه دلته ليکم :

زه د غزني ولايت ، د قره باغ ولسوالۍ په محمد نعيم کلا کې دنيا ته راغلی يم . د تذکري په حساب مي عمر د (۹۱ ساله ۴۱) په اټکل دی . په ۱۳۴۰ هـ ش کال پېښور ونيو . ته شامل سوم او په هم هغه کال مي پلار وفات سو .

په ۱۳۴۵ هـ ش کال ، د سلطان ابراهيم له بنوونځۍ څخه اول نمره فارغ سوم او د سلطان محمود ليسې ته لاړم . له هغې ليسې په لومړنۍ دوره کي په لومړۍ نمره په ۱۳۵۱ هـ ش کال فارغ سوم . دهغه کال د کانکور په ازموينه کې دخپل ولايت د ټولو ليسو په شاگردانو کي په لوړه نمره بريالی سوم او دخپل لومړي انتخاب سره سم ، د کابل پوهنتون د انجنيري پوهنځۍ ته شامل سوم . خو درې کاله وروسته مي د ناخوالو له امله د لوست لړۍ غوڅه سوه . د دې زده کړو تر څنگ مي ضروري ديني زده کړي هم کولي .

په ۵۷-۳۵۸ هـ ش کلونو کي د کمونستان په دوره کې دوه ځلي دهغوی له لوري بندي کړای سوم .

له ۱۳۵۹ تر ۱۳۷۱ هـ ش کال پوري دهجرت په نړۍ کې هستوگن وم . هلته مي له ماموريت ته تر رياسته په جهادي دفترونو کې کار وکړ . په ۱۳۷۱ هـ ش کال د مجاهدينو له بريالي کاروان سره کابل ته لاړم . د مهاجرينو د عودت په وزارت او د سرې مياشتې په ټولنه کي مي درئيس په توگه دنده درلوده .

په کابل کې دخپل منځي جگړو په مهال مي دنده پرېښودله او په ۷۳-
۱۳۷۴هـ کلونو کې دنورالمدارس په مدرسه کي دښوونکي په توگه پاته
سوم.

د ۱۳۷۴هـ کال په پای کې مي دطالبانو له اسلا مي تحريک سره قلمي
مرسته پيل کړه او داسلامې امارت په دوره کي مي دکندهار پوهنتون، د
کابل دطب انستيتوت او دبهرنيو چارو په وزارت کي د رئيس په توگه
دنده اجرا کړې ده.

کله چې امريکايانو افغانستان اشغال کړ، ما بيا په خپل کور او کلي کي
ترهستوگنې، هجرت ته ترجيح ورکړه.

په ۱۳۵۹هـ کال مي لومړنی مضمون او لومړنۍ رساله (شمه از شکنجه
هاي مشهود در محابس افغانستان) چاپ سول. تراوسه مي په ۳۴ ډول،
ډول خپرونو کي په سلگونو مضمونونه خپاره سوي دي او ترديرش ټوکه
ليکيل سوي او يا ژباړل سوي کتابونه مي د چاپ شرف لري. پنځلس
ټوکه کتابونه مي هم چاپ ته تيار دي. دکرامت مجلې، ريان
وييپاڼې، سواد فرهنگي ټولنې او الحکيم تعليمي مرکز دتاسيس او
امتياز وياړ لرم.

په ليکنه کې پښتو او دري ژبې پاته بې توپيره دي. له عربي، اردو او
انگليسي ژبو څخه په ژباړه لاس بری يم.

ذلک من فضل الله.

والسلام.

-ريان-

Rayyan261@yahoo.com

ماخذونه

خوږو لوستونکو! په دې لیکنه کې مې له ماخذونو څخه ګټه اخستې وه، هغه
ماخذونه مې دکندهار پوهنتون او دکندهار د اطلاعات او کلتور د ریاستونو له
اړوندو کتابتونونو څخه ترلاسه کړي وو، خو اوس هجرت ورڅخه لرې کړی يم، له
همدې امله یې نومونه په بشپړه توګه لیکلای نسّم.
په دې هم افسوس کوم چې دڅرنګه لیکنه وکړو؟ اوڅرنګه وینا وکړو؟ په
برخو کې یوه، یوه برخه متن نیمګړی دی او هغوی هم په همدې ستونزه پوره
کولای نسّم.

خو دا عرض کول غواړم چې په دې بحثونو کې زما خپله ځانګړې تجربه هم
اغېزمنه ده ځکه:

۱- زه دلیسي په دوره کېنې دخپلې ښوونځۍ لومړی شاګرد وم او د ۱۳۵۱ کال
دپوهنتون دکانکور په ازموینه کې په خپل ولایت کې ترټولو په لوړه نمره بریالی
سوم.

۲- تراوسه مې (45) کتابونه لیکلي یا ژباړلي دي چې ترديرش ټوکه یې زیات
د چاپ په پسرل ښکېلې سوي هم دي.

۳- په ۳۴ جريدو او مجلو کې مې له ۱۳۵۹ کال راهیسې په سلګونو
مضمونونو دخپريدلو شرف حاصل کړی دی.

۴- په کنفرانسونو او سیمینارونو کې مې د وینا وال په صفت ګډون کړی دی.
دا هره څه بشپړه مطالعه غواړي او ماته الله جل جلاله دمطالعي حوصله را کړي
ده، نو هرو، مړوبه دمطالعي، لیکنې، وینا او ازموینې تجربه لرم. دلته مې هم په
لېکنه کې ورڅخه ګټه اخستې ده. ځکه هم په ډاډ سره وایم چې دا بحثونه مې په
یو ځل کتلو ارزې او که ګټه ترې واخلي، هغه خو مې ددې زیار هدف دي.

والسلام

ریان

